

1. EAEko biztanleriaren ezaugarri nagusiak

Biztanleriari buruzko 2006ko datuen arabera, Euskal Autonomia Erkidegoan (EAEn) 2.133.684 pertsona bizi dira guztira. Horietatik, 279.600 lagunek (%13,1ek) 16 urte baino gutxiago dituzte, beraz inkesta soziolinguistikoak aztertzen duen unibertsoetik kanpo daude.

Baina, kontuan hartu behar da gaur egun gazte horien artean daudela elebidunen ehunekorik handienak (16 urtetik beherako gazteen bi heren baino gehiago elebidunak dira), eta unibertso osoarekiko duten pisua txikia bada ere, eragina dutela EAEko emaitzetan (gaur egun EAEko biztanleria osoaren herena baino gehiago da elebiduna).

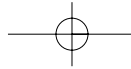
Azken 15 urteotako bilakaera aztertuz gero, EAEko biztanleriak bi ezaugarri argi ditu:

- zahartze-prozesua, eta
- etorkinen eragina

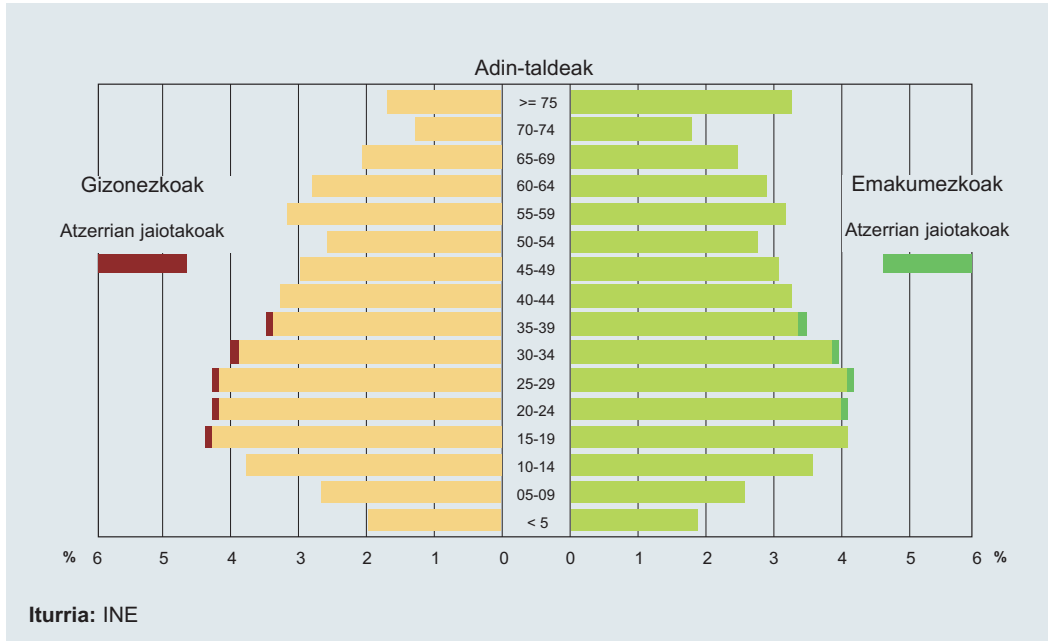
EAEko biztanleria gero eta zaharragoa da. Bizitza-esperantza oso handia da eta, aldi berean, jaiotze-tasak behera egin du nabarmen. 1991 eta 2006 bitartean, 65 urtetik gorako biztanleriak ia %50 egin du gora. 2006an, 65 urtetik gorako 126.661 pertsona gehiago daude 1991n baino. 30 urtetik beherakoen artean, aldiz, jaitsiera handia izan da. 15 eta 24 urte bitarteko gazteen artean, esaterako, 145.144 lagun gutxiago daude (-%40,5).

Biztanleriaren jatorriari dagokionez, azken 15 urteotan atzerritik etorritako inmigra-
granteen hazkundera oso handia izan da. EAEko atzerritarrak 25.782 ziren 1991n eta 108.782 dira 2006an, hau da, EAEko biztanleen %2 izatetik %5 izatera iritsi dira.

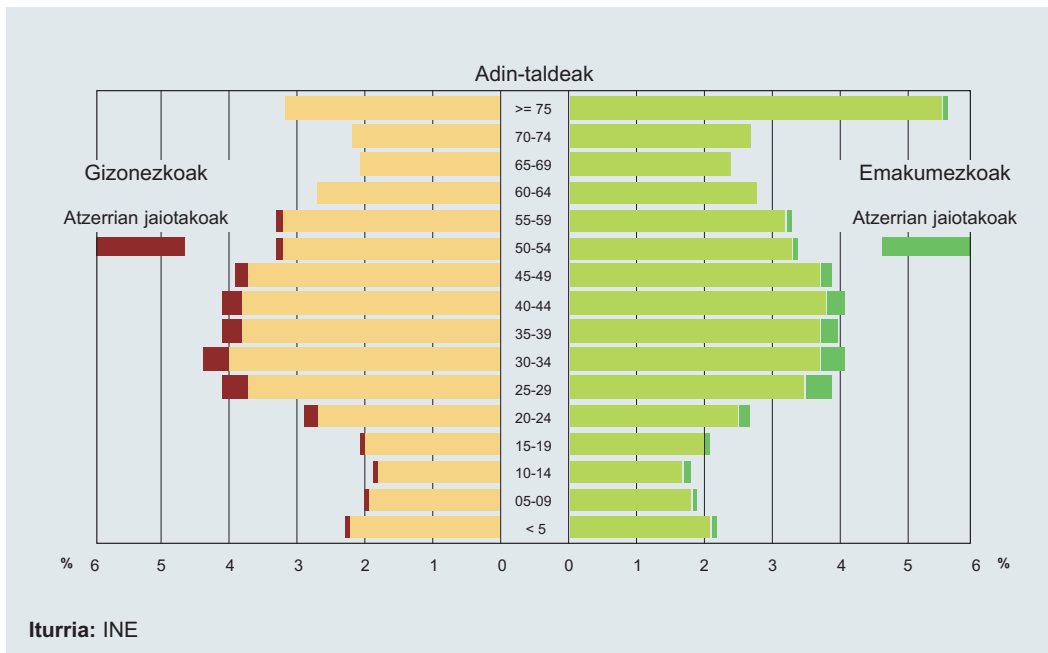
**Euskal gizartea gero eta zaharragoa da, eta inmigra-
granteen hazkundera handia izan da azken urteotan**

1. irudia. Biztanleriaren piramidea sexuaren, adinaren eta jaioterriaren arabera.
EAE, 1991

2. irudia. Biztanleriaren piramidea sexuaren, adinaren eta jaioterriaren arabera.
EAE, 2006

2. Hizkuntza-gaitasuna

2.1. BIZTANLERIA HIZKUNTZA-GAITASUNAREN ARABERA

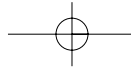
2006ko datuen arabera, 16 urte edo gehiagoko 1.850.500 pertsona bizi dira EAEn. Horietatik %30,1 (557.600 lagun) elebidunak dira, hau da, ondo hitz egiten dute euskaraz eta gaztelaniaz. Badira, halaber, beste 339.600 pertsona (%18,3) euskaraz ondo mintzatzen ez badira ere, ondo ulertzeko gai direnak. Horiek elebidun hartzaileak dira. Gainerako guztiak (953.300 pertsona, %51,5) erdaldun elebakarrak dira, hau da, ez dakite euskaraz hitz egiten.

Euskal Autonomia Erkidegoko (EAEko) 16 urte edo gehiagoko biztanleen %30,1 elebiduna da, %18,3 elebidun hartzailea eta %51,5 erdaldun elebakarra

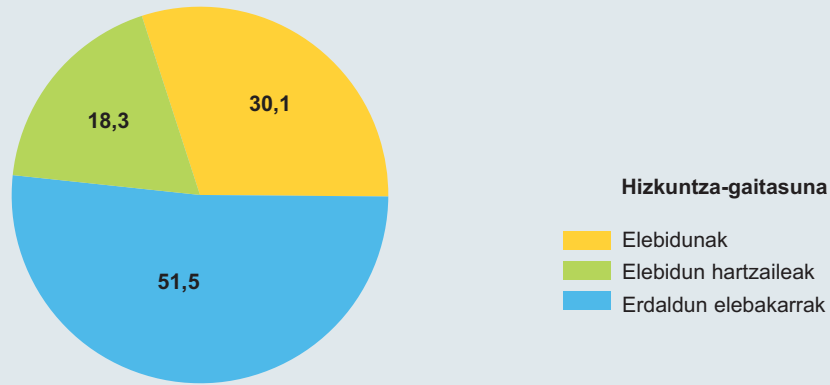
1. taula. 16 urte edo gehiagoko biztanleria lurraldearen eta adinaren arabera. EAE, 2006

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	EAE	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa
≥ 65	393.200	49.800	217.400	126.000
50-64	402.400	56.800	213.500	132.100
35-49	512.000	73.500	275.100	163.400
25-34	348.600	51.800	184.900	111.900
16-24	194.300	29.100	104.000	61.200
Guztira	1.850.500	261.000	994.900	594.600

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

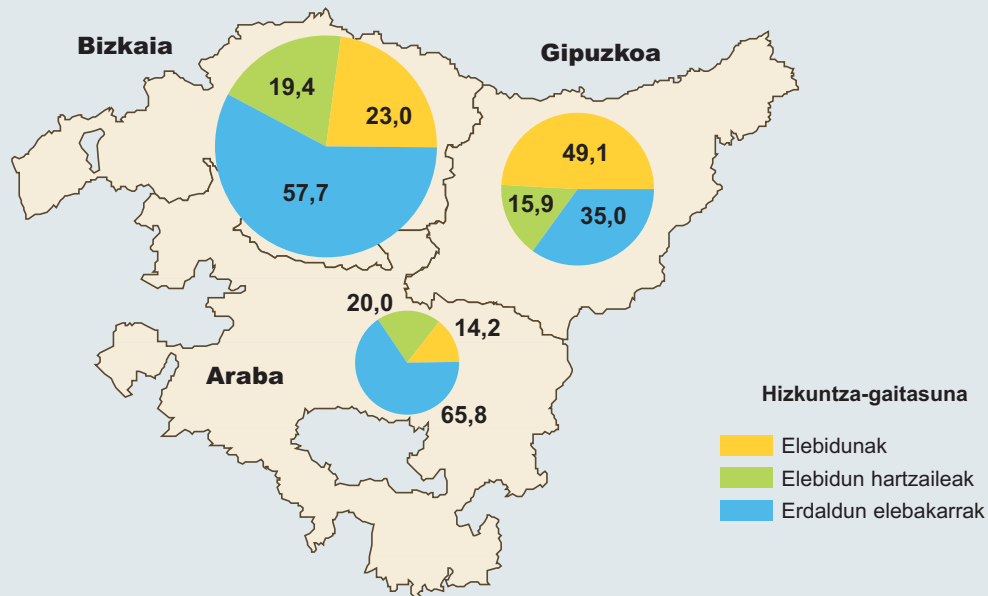
3. irudia. Hizkuntza-gaitasuna. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Datuak lurraldearen arabera aztertuz gero, Gipuzkoa da elebidunen ehunekorik eta kopururik handiena duena (%49,1 eta 291.900 pertsona, hurrenez hurren). Bizkaiko elebidunak %23,0 dira, hau da 228.500 pertsona. Arabak du EAEko elebidunen ehunekorik eta kopururik txikiena (%14,2 eta 37.200 hurrenez hurren).

4. irudia. Hizkuntza-gaitasuna lurraldearen arabera. EAE, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina lurralde bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Atzera begiratzuz gero, 1991n baino 138.400 elebidun gehiago daude 2006an. Izan ere, 1991n EAEko elebidunak %24,1 ziren, 1996an %27,7, 2001ean %29,4 eta, esan bezala, 2006an %30,1. Azpimarratzekoa da, halaber, 16 urtetik gorako biztanleriak eten gabe gora egin arren, erdaldun elebakarrak duela 15 urte baino 119.300 gutxiago izatea (%59,2 ziren 1991n eta %51,5 dira 2006an). Aldi berean, euskaraz ondo hitz egin ez arren, ondo ulertzeko gaitasuna dutenek, hau da, elebidun hartzaileek gora egin dute: biztanleen %8,5 izatetik %18,3 izatera iritsi dira azken hamabost urteotan.

Elebidunen igoera EAEko hiru lurraldeetan gertatu da. Araban, esaterako, 1991n baino 21.600 elebidun gehiago daude gaur egun, Bizkaian 70.000 elebidun gehiago eta Gipuzkoan 46.500 elebidun gehiago.

2. taula. Elebidunen bilakaera. EAE, 1991-2006 (%)

	16 urte edo gehiagoko biztanleriaren elebidunen ehunekoa			
	1991	1996	2001	2006
Araba	7,0	11,4	13,4	14,2
Bizkaia	16,5	20,9	22,4	23,0
Gipuzkoa	43,7	46,0	48,0	49,1
EAE	24,1	27,7	29,4	30,1

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

2.2. HIZKUNTZA-GAITASUNA, ADINAREN ARABERA

Elebidunen ehunekorik handiena 35 urtetik beherako gazteen artean dago. Multzo hori izan da, hain zuzen ere, azken urteotan bilakaerarik handiena izan duena

Elebidunen hazkundera 50 urtetik beherako adin-talde guztietan gertatu da. Hazkunde hori ez da berria. Izan ere, halaxe gertatu izan da azken 15 urteotan. Baina oso nabarmena izan da gazteen artean. Gaur egun, 16 eta 24 urtekoen artean elebidunak %57,5 dira eta 25 eta 34 urtekoen artean %37,3.

Elebidunen ehunekorik txikienak, aldiz, 35 urtetik gorako artean daude, elebidunen ehunekoa EAEko batez bestekoaren azpitik dago, bereziki 50 eta 64 urteko helduen artean (%21,3).

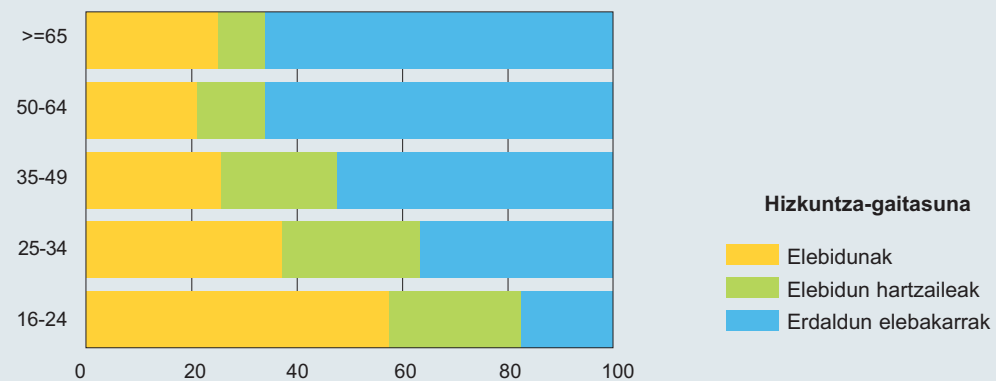
Azken 15 urteetako bilakaerari begiratu gero, elebidunen hazkundera gazteenetatik ari da zabaltzen. Multzorik erdaldunena helduena da, baina urteak aurrera egin ahala, multzo hori elebidunak irabazten ari da azpitik eta erdaldun elebakarrak galtzen goitik, zaharren kaltean. Hau da, gazteak gero eta euskaldunagoak diren bitartean, zaharrenean multzoan (duela 15 urtera arte elebidunen ehunekorik handiena zuenean) erdaldun elebakarren ehunekoa hazi egin da.

Elebidun hartzaileen ehunekoa adin-talde guztietan hazi da. Halere, lehenengo aldia da ehuneko hori 16 eta 24 urte bitarteko artean, hau da, gazteen artean (%24,9) 25 eta 34 urte bitarteko artean (%26,0) baino txikiagoa dena. Hau da, gazteen artean, elebidunen hazkundera erdaldun elebakarren beherakada ez ezik elebidun hartzaileena ere eragiten ari da. Beste hitzetan esanda, 16 eta 24 urtekoen artean elebidun hartzaileetan dagoen galera elebidunen mesedetan gertatzen ari da.

50 urtetik gorako biztanleen artean hirutik bi erdaldun elebakarrak dira. 50 urte baino gutxiago dituzten artean, aldiz, beherakada izaten ari da: erdia (%52,3) 35-49 urtekoen artean, herena baino zertxobait handiagoa (%36,7) 25 eta 34 urtekoen artean eta ia bostena (%17,6) 16-24 urtekoen artean.

5. irudia. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

Adin-taldeak

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Aipatutako joera horiek hiru lurraldeetan antzeman daitezke argi eta garbi, nahiz eta bateko eta besteko ehunekoak oso bestelakoak izan.

3. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	25,0	9,0	66,0
50-64	21,3	13,2	65,6
35-49	25,7	22,0	52,3
25-34	37,3	26,0	36,7
16-24	57,5	24,9	17,6
Guztira	30,1	18,3	51,5

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

ARABA

Elebidunak %5 inguru dira 50 urtetik gorako arabarren artean. 50 urtetik behera, aldiz, ehuneko bikoiztu egiten da adin-talde batetik hurrengora: 35 eta 49 urtekoen artean %11,3, 25 eta 34 urtekoen artean %21,5 eta 16 eta 24 urtekoen artean %42,5. Gazte elebidunen arteko ehunekoaren jautzia erabatekoa izan da azken hamabost urteotan. Izan ere, 1991an 25 eta 34 urtekoen artean elebidunak %5,1 baino ez ziren eta 16 eta 24 urte bitarteko gazteen artean %8,9.

Elebidun hartzaileen ehunekorik txikiena zaharrenean dago (%4,4) eta handiena 25 eta 34 urteko gazteen artean (%33,8). 16 eta 24 urtekoen artean elebidun hartzaileen ehuneko %27,9koa da eta elebidunenaren azpitik dago.

Elebidunen eta elebidun hartzaileen igoerak erdaldun elebakarren jaitsiera dakar ezinbestean. 65 urtetik gorako hamarretik bederatzik (%90,7) ez dakite euskaraz hitz egiten. Adin horretatik behera, eta batez ere 35 urtetik behera, erdaldun elebakarren jaitsiera oso handia izan da (16 eta 24 urteko gazteen artean %29,5 dira).

Hortaz, 1996an antzeman ziren aldaketa-zantzuak errealitate bihurtu dira hamar urte beranduago. Gazteenen euskalduntzea agerikoa da eta erdaldun elebakarren jaitsiera orokorra. Gazteenen artean (16-24 urte), gainera, elebidunak erdaldun elebakarrak baino gehiago dira dagoeneko.

4. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. Araba, 2006 (%)

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	4,9	4,4	90,7
50-64	5,2	15,0	79,8
35-49	11,3	21,5	67,2
25-34	21,5	33,8	44,7
16-24	42,5	27,9	29,5
Guztira	14,2	20,0	65,8

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

BIZKAIA

16 eta 24 urte bitarteko bizkaitarren erdia (%49,2) elebiduna da. 25 eta 34 urtekoen artean elebidunak %29,4 dira eta 35 urtetik gorakoen artean %17 inguru. Bizkaian, Araban eta Gipuzkoan bezala –ondoren ikusiko dugunaren arabera–, elebidunen hazkundea bereziki handia izan da gazteen artean: 1991an 16 eta 24 urte bitarteko gazte elebidunak %17,9 ziren eta 25 eta 34 urte bitartekoak %14,5. 50 urtetik gorako elebidunen ehunekoak behera egiten jarraitzen du. Erdaldun elebakarren multzorik handiena helduen artean dago, eta horiek adinean aurrera doazen neurrian handitu egiten dute erdaldun elebakarren ehunekoa zaharren artean.

Elebidun hartzaileen ehunekoak gora egiten du adina jaitsi ahala. Hortaz, elebidun hartzaileen proportziorik handiena (%31,1) 16 eta 24 urtekoen artean dago eta txikiena (%9,9) 65 urtetik gorakoen artean.

Erdaldun elebakarrak nagusi izaten jarraitzen dute 25 urtetik gorako adin-talde guztietan: %70etik gora 50 urte baino gehiago dituztenen artean, erdia baino gehiago (%57,4) 35 eta 49 urte bitartekoaren artean, eta erdia baino zertxobait gutxiago (%45,0) 25 eta 34 urteko gazteen artean. Gazteenen artean, aldiz, bostetik bat (%19,7) da erdaldun elebakarra.

5. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. Bizkaia, 2006 (%)

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	18,0	9,9	72,0
50-64	14,6	12,6	72,8
35-49	19,1	23,5	57,4
25-34	29,4	25,7	45,0
16-24	49,2	31,1	19,7
Guztira	23,0	19,4	57,7

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

GIPUZKOA

Elebidunak nagusi dira 50 urte baino gutxiago duten gipuzkoarren artean. EAEn oro har eta gainerako lurraldeetan gertatzen den bezala, zenbat eta gazteago orduan eta handiagoa da elebidunen proportzioa. Izan ere, 35 eta 49 urtekoen artean elebidunak %43,3 badira, 16 eta 24 urtekoen artean %78,7 izatera iritsi dira. Elebidunen ehunekorik txikiena 50 eta 64 urteko gipuzkoarren artean dago (%39,0).

Elebidun hartzaileen ehunekoa EAeko batez bestekoa baino zertxobait txikiagoa da 35 urtetik beherakoen artean eta oso antzekoa gainerako adin-taldeetan.

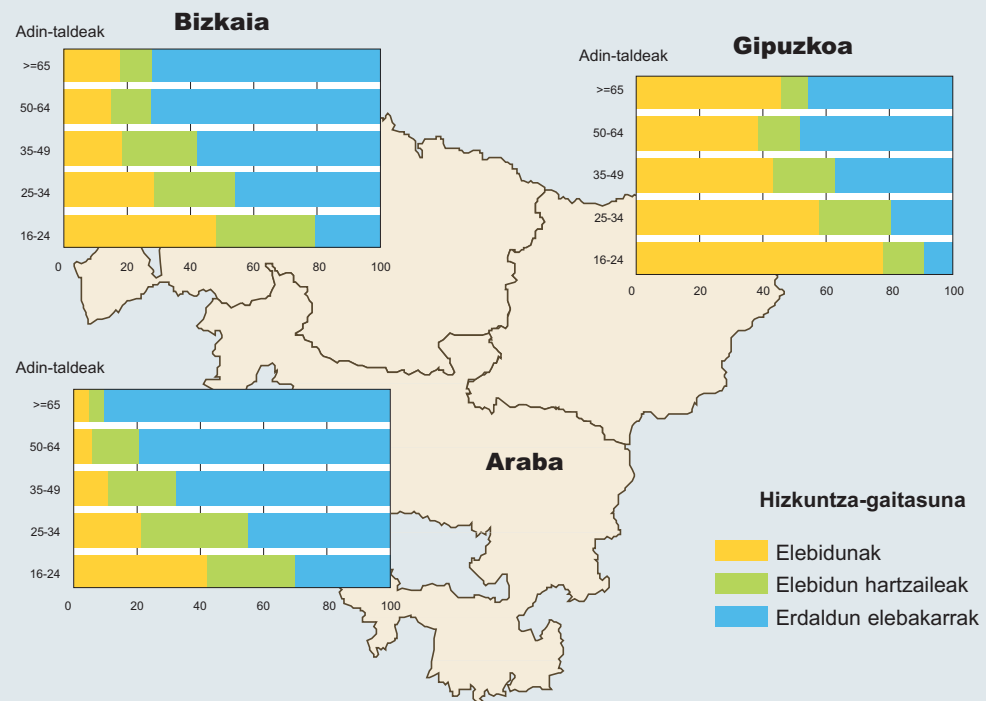
Erdaldun elebakarren ehunekorik handienak 50 urtetik gorakoen artean daude (adin horretako gipuzkoarren erdia baino zertxobait gutxiago). 50 urtetik behera, aldiz, erdaldun elebakarren ehunekoak behera egiten du elebidunenak gora egiten duen ia neurri berean: herena pasatxo (%37,2) 35 eta 49 urtekoen artean, bostena (%19,4) 25 eta 34 urtekoen artean eta hamarrena baino gutxiago (%8,3) 16 eta 24 urteko gazteen artean.

6. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. Gipuzkoa, 2006 (%)

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	45,2	9,1	45,8
50-64	39,0	13,4	47,7
35-49	43,3	19,6	37,2
25-34	57,8	22,8	19,4
16-24	78,7	13,0	8,3
Guztira	49,1	15,9	35,0

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

6. irudia. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera, lurraldeka. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

2.3. TALDEEN EZAUGARRIAK HIZKUNTZA-GAITASUNAREN ARABERA

Hizkuntza-gaitasunaren tipologia osatzen duten hiru taldeetako bakoitzaren (elebidunen, elebidun hartzaileen eta erdaldun elebakarren) ezaugarriak ikusiko ditugu jarraian.

Elebidunen ezaugarriak honakoak dira:

- EAEn jaio dira eta gurasoak bertakoak dituzte.
- Erdiak baino gehiagok euskara du lehen hizkuntza eta herenak baino gehiagok D ereduan egin ditu oinarrizko eta bigarren mailako ikasketak. Bostenak, gainera, eskolatik kanpo ikasi edo hobetu du euskara.
- Elebidunen erdiak baino gehiagok gurasoak, biak, elebidunak ditu. Halere, bada talde handi bat (laurdena baino gehiago) guraso erdaldunak dituena.
- Euskararekiko interes handia dute eta euskara sustatzearen alde daude.

Elebidun hartzaileen ezaugarriak, aldiz, beste hauek dira:

- Gehienek gaztelania dute lehen hizkuntza eta gaztelaniaz egin dituzte oinarrizko eta bigarren mailako ikasketak.
- Familia, lagunartea eta lan-giroa erdaldunak dituzte.
- Gune erdaldunetan bizi dira.
- Erdia euskara sustatzearen alde dago eta, oro har, ez dute euskararekiko interes berezirik.

Azkenik, erdaldun elebakarrak honelakoak dira:

- Herena baino gehiago EAetik kanpo jaiotakoa da.
- Ia denek gaztelania dute lehen hizkuntza edo euskara ez den besteren bat.
- Gune erdaldunetan bizi dira.
- Hamarretik bat euskara ikasten ahalegindu da eskolatik kanpo.
- Euskararekiko interes txikia dute, baina hamarretik lau euskara sustatzearen alde daude.
- Erdiak baino gehiagok 50 urte baino gehiago ditu.

2.4.HIZKUNTZA-GAITASUN ERLATIBOA

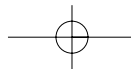
Elebidunak hiru multzotan banatu ditzakegu, euskaraz edo gaztelaniaz hitz egiteko daukaten erraztasun handiagoaren edo txikiagoaren arabera.

Euskal elebidunak euskaraz gaztelaniaz baino errazago moldatzen direnak dira. Elebidunen %31,8 dira eta EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %9,6. Euskal elebidunen proportziorik handiena 65 urtetik gorakoen artean dago (%54,7), eta adinak behera egin ahala, behera egiten du proportzio horrek. Izan ere, 25 urtetik beherako gazte elebidunen artean euskaraz hobeto moldatzen direnak %21,6 dira. Halere, ehuneko horrek apurka-apurka gora egin du azken hamabost urteotan. Ia guztiek euskara izan dute lehen hizkuntza (%91k euskara bakarrik eta %8k euskara eta gaztelania). Gune euskaldunetan bizi dira: erdia baino gehiago hirugarrenean (euskaldunak %50-%80) eta ia herena laugarrenean (euskaldunak >%80). Lurraldeari dagokionez, erdia Gipuzkoan bizi da.

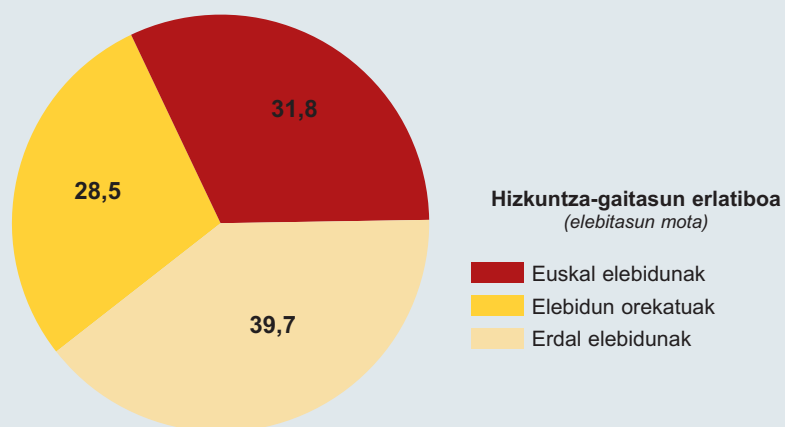
Elebidun orekatuak, aldiz, berdin moldatzen dira euskaraz eta gaztelaniaz. Elebidunen %28,5 dira eta EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %8,6. Elebidun orekatuen proportziorik handiena 25 eta 50 urte bitarteko artean dago (hiru lagunetik bat). Erdia baino gehiago (%57) Gipuzkoan bizi dira eta herena pasatxo (%36) Bizkaian. Gehienek (%61ek) lehen hizkuntza euskara izan badute ere, lautik batek (%24k) lehen hizkuntza gaztelania izan dute eta %15ek euskara eta gaztelania.

Erdal elebidunak hobeto moldatzen dira gaztelaniaz euskaraz baino. Elebidunen multzorik handiena (%39,7) eta EAEko biztanleen %12 dira. Erdal elebidunen proportzioa handiagoa da adinak behera egin ahala. Horrela, 16 eta 24 urte bitarteko gazte elebidunen erdia baino gehiagok (%55,7k) errazago hitz egiten du gaztelaniaz euskaraz baino. Erdal elebidunen erdia (%49) Bizkaian bizi da eta %40 Gipuzkoan. Lehen hizkuntzari dagokionez, gehienek (%63k) gaztelania izan dute lehen hizkuntza, laurdenak (%25ek) euskara eta %12k euskara eta gaztelania.

Elebidunen ia herena hobeto moldatzen da euskaraz gaztelaniaz baino. Proportzio hori, baina, txikiagoa da gazteen artean (bostena)

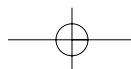

7. irudia. Elebitasun-mota (elebidunak). EAE, 2006 (%)

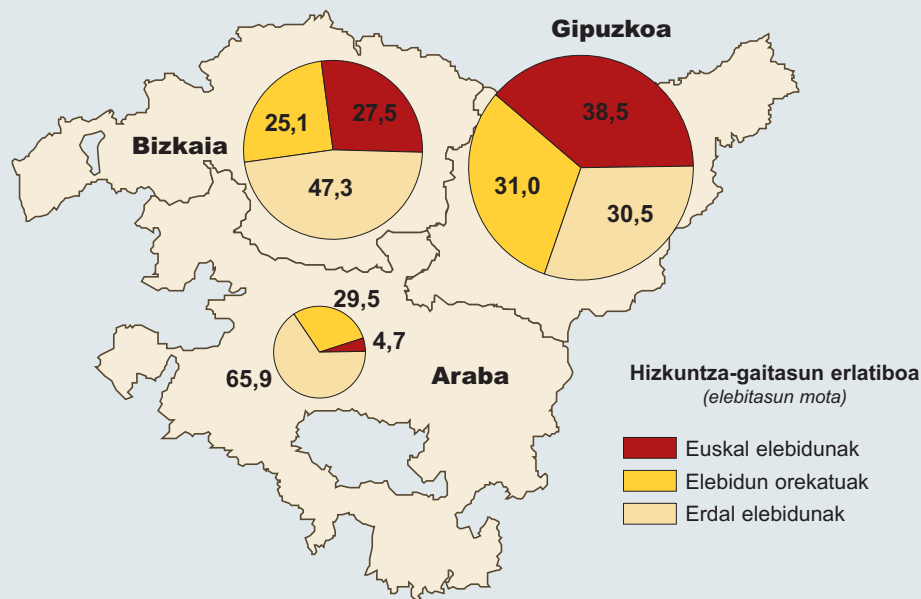

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Emaitzak lurraldeka aztertuz gero, esan daiteke tendentziak oro har EAEkoen antzekoak direla hiru lurraldeetan. Halere, badira zenbait berezitasun. Gipuzkoan, adibidez, gehiago dira euskal elebidunak (%38,5) elebidun orekatuak (%31) edo erdal elebidunak (%30,5) baino. Gazteenen artean, gainera, erdal elebidunen multzo handiena izaten jarraitzen duen arren, euskal elebidun gipuzkoarren proportzioa EAEkoena baino hamar puntu handiagoa da. Araban, elebidun orekatuak %29,5 dira, hau da, Bizkaian (%25,1) baino gehiago eta ia Gipuzkoan beste (%31). Bestalde, 35 urtetik beherako arabar elebidunen artean, lautik hiru erdal elebidunak dira eta %1 euskal elebiduna. EAEko ezaugarrietara gehien hurbiltzen direnak Bizkaiko elebidunak dira. Dena den, esan behar da euskal elebidunen eta orekatuen ehunekoak oro har EAEkoak baino zertxobait txikiagoak direla eta, horren ondorioz, erdal elebidunenak zertxobait handiagoak.

8. irudia. Elebitasun-mota lurraldeka (*elebidunak*). EAE, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina lurralde bakoitzeko elebidunen kopuruaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaur-laritz, 2006.

7. taula. Elebitasun-mota lurraldearen arabera (*elebidunak*). EAE, 2006 (%)

Elebitasun-mota	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	EAE	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa
Euskal elebidunak	31,8	4,7	27,5	38,5
Elebidun orekatuak	28,5	29,5	25,1	31,0
Erdal elebidunak	39,7	65,9	47,3	30,5

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaur-laritz, 2006.

3. Hizkuntzaren transmisioa

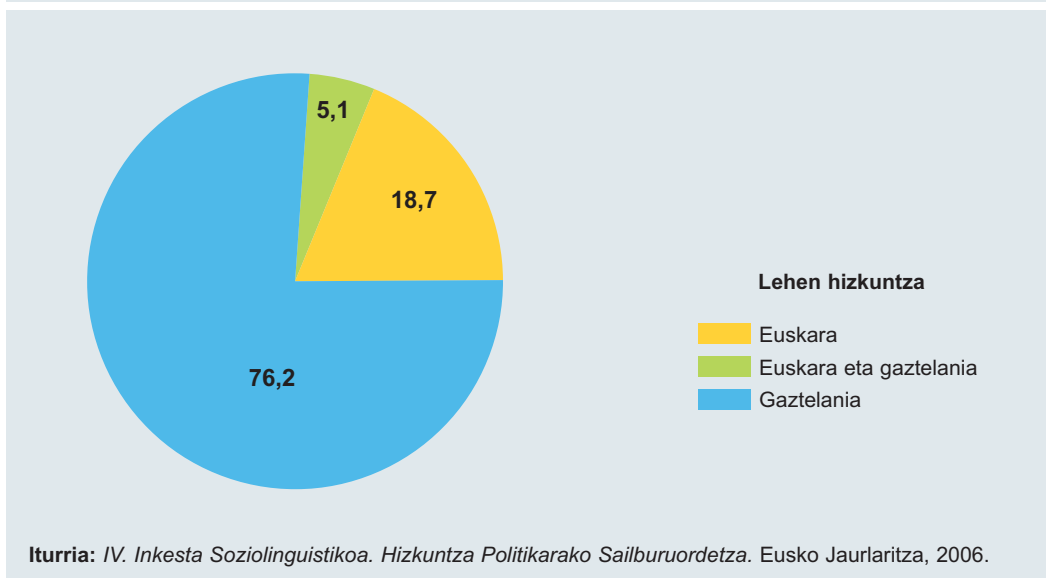
3.1. LEHEN HIZKUNTZA LURRALDEAREN ARABERA

Lehen hizkuntza gaztelania dutenak nagusi dira EAEko lurralde eta adin-talde guztietan. Baina 16 eta 24 urtekoen artean gero eta gehiago dira lehen hizkuntza euskara dutenak, batez ere gaztelaniarekin batera

Lehen hizkuntzari buruz ari garenean, umeak 3 urte bete arte gurasoengandik edo umearekin bizi diren senitartekoengandik jasotako hizkuntzari edo hizkuntzei buruz dihardugu. Halere, 3 urte baino gutxiago duten umeen eskolatzetasak kontuan hartuta, argi dago gero eta garrantzi handiagoa hartzen ari dela eskola hizkuntzaren transmisioan ere. Nolanahi ere, kontuan hartu behar da inkesta soziolinguistikoaren unibertsoa 16 urtetik gorakoek osatzen dutela, eta horiek 3 urte edo gutxiago zutenean aurre-eskolan zegoen ume-kopurua oraingoa baino askoz txikiagoa zela. Hortaz, fenomeno berri horrek ez du hauengan eraginik izan.

EAEko lau biztanletik hiruk (%76,2k) gaztelania dute lehen hizkuntza. Euskara dutenak %18,7 dira eta biak dituztenak %5,1.

9. irudia. Lehen hizkuntza. EAE, 2006 (%)

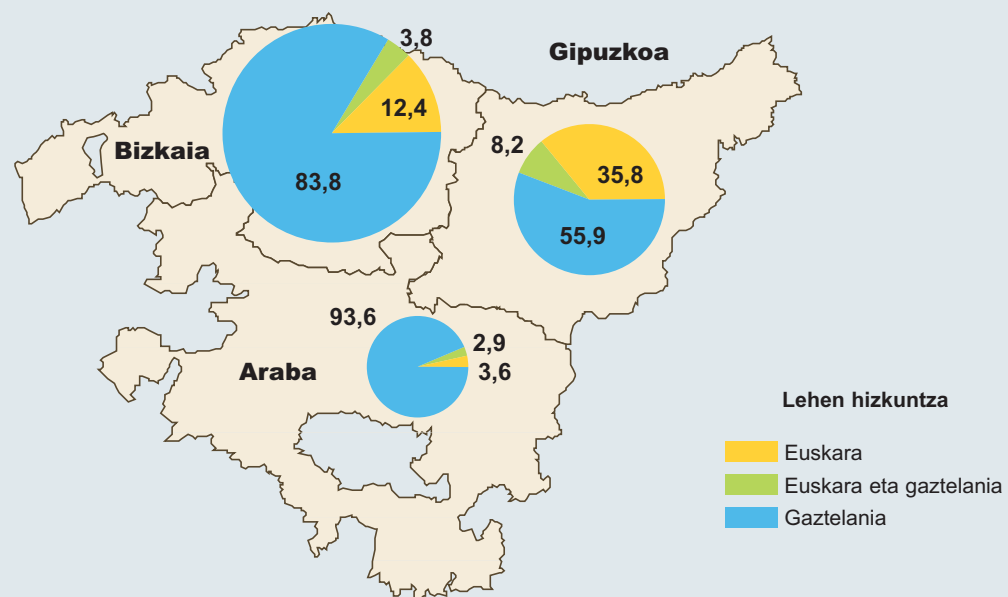
Lehen hizkuntza gaztelania dutenak hiru lurraldeetan nagusi badira ere, aldea dago lurralde batean eta bestean jasotako ehunekoetan. Arabako biztanle gehien-go zabal batek (%93,6k) gaztelania du lehen hizkuntza. Euskara dutenak %3,6 dira eta euskara eta gaztelania dituztenak %2,9. Bizkaian, aldiz, lehen hizkuntza gaztelania dutenak %83,8 dira, euskara %12,4 eta biak %3,8. Azkenik, Gipuzkoa da lehen hizkuntza gaztelania dutenen ehunekorik txikiena duena (%55,9) eta, alde handiarekin, lehen hizkuntza euskara (%35,8) eta euskara eta gaztelania (%8,2) dituztenen ehunekorik handiena duena.

8. taula. Lehen hizkuntza lurraldearen arabera. EAE, 2006 (%)

Lehen hizkuntza	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	EAE	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa
Euskara	18,7	3,6	12,4	35,8
Euskara eta gaztelania	5,1	2,9	3,8	8,2
Gaztelania	76,2	93,6	83,8	55,9

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

10. irudia. Lehen hizkuntza lurraldearen arabera. EAE, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina lurralde bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

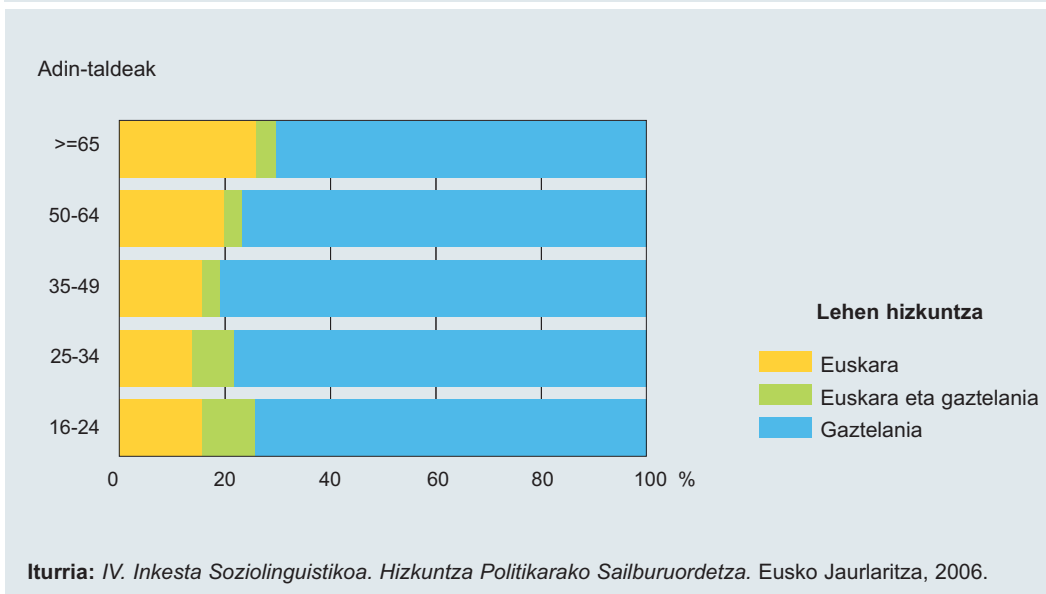
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

3.2. LEHEN HIZKUNTZA, ADINAREN ARABERA

Lehen hizkuntza euskara dutenen proportziorik handiena 65 urtetik gorako helduen artean dago oraindik (%26,1). Ehuneko horrek behera egiten du adinarekin batera. Baina gazteen artean (16-24 urtekoen artean) joera-aldaketa dago, eta hazi egin da bai euskara (%16) bai euskara eta gaztelania (%9,7) dutenen ehunekoak. Joera-aldaketa hori 1996an antzeman zen lehendabizi, 2001ean ere gertatu zen eta 2006an berretsi egin da.

Baina gertakari horrekin batera, alderantzizkoa ere gertatzen ari da zaharren artean. Gazteen artean, esan bezala, gero eta gehiago dira lehen hizkuntza euskara edo euskara eta erdara dutenak. Gazte horiek heldutasunera heldu ahala, gora egingo du lehen hizkuntza euskara zein euskara eta erdara duten helduen proportzioa. Baina kontuan hartuta helduena dela lehen hizkuntza gaztelania dutenen ehunekorik handiena duen multzoa, horiek zahartu ahala behera egingo du lehen hizkuntza euskara duten zaharren proportzioak.

11. irudia. Lehen hizkuntza adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

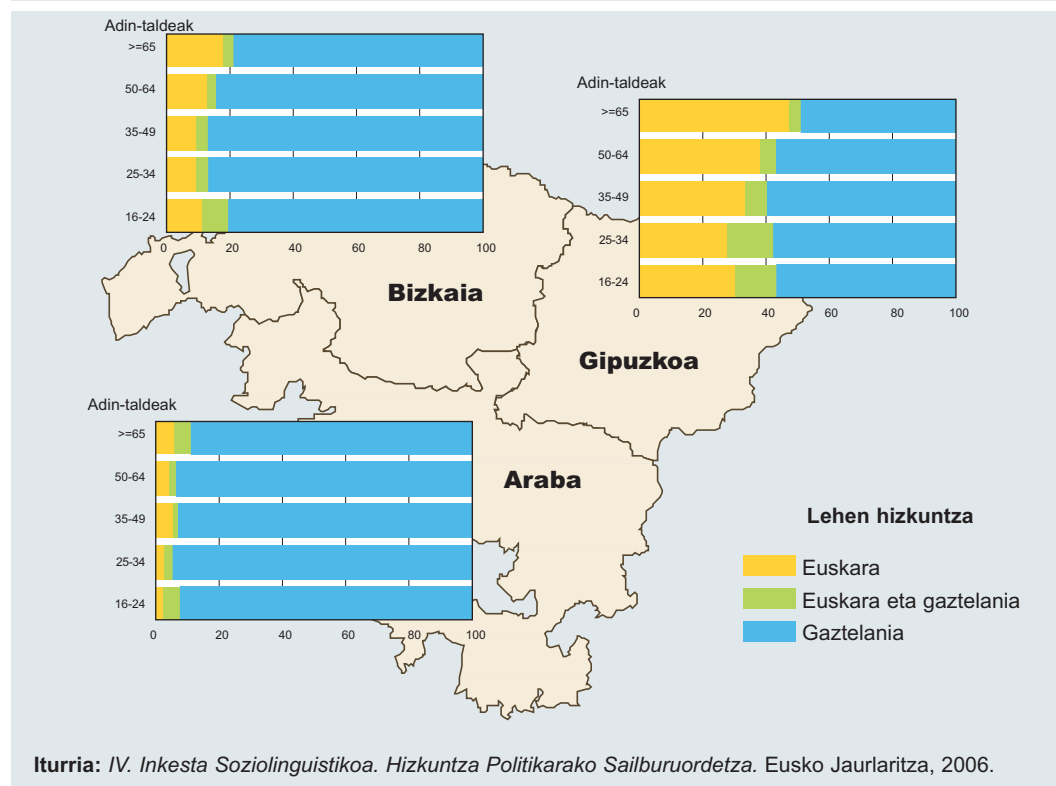
Joera horiek guztiak hiru lurraldeetan ematen dira, baina, ezagutzarekin gertatzen den bezalaxe, alde handiak daude bateko eta besteko ehunekoak aztertuz gero.

Araban, adibidez, %10etik beherakoa da euskara –bakarrik eta gaztelaniarekin batera– dutenen ehunekoa adin-talde guztietan. Hau da, 10 arabarretik 9k erdara jaso dute etxean.

Bizkaian, oso alde txikia dago zaharren eta gazteen artean, lehen hizkuntza euskara bakarrik eta gaztelaniarekin batera dutenen proportzioei begiratuz gero (%22 eta %20,9 hurrenez hurren). Halere, euskara bakarrik dutenak kontuan hartuz gero, zaharren aldeko diferentzia handia da oraindik (%18,7 eta %11,7 hurrenez hurren).

Gipuzkoan, lehen hizkuntza euskara dutenak (%47,2) eta gaztelania dutenak (%47,9) pare-parean daude 65 urtetik gorakoen artean. Bestalde, 35 urtetik gorakoen artean lehen hizkuntza euskara dutenak herena baino gehiago dira, eta 35 urtetik beherakoen artean jaitsiera agerikoa den arren (25 eta 34 urtekoen artean %27,5), handia da lehen hizkuntza euskara eta erdara dutenen ehunekoa (25 eta 34 urtekoen artean %15,4). Gazteen artean (16 eta 24 urte bitartekoak) %30,1ek euskara eta %12,7k euskara eta gaztelania dituzte lehen hizkuntza dagoeneko.

12. irudia. Lehen hizkuntza adinaren arabera lurraldeka. EAE, 2006 (%)

3.3. LEHEN HIZKUNTZA, HIZKUNTZA-GAITASUNAREN ARABERA

EAEko 16 urtetik gorako elebidunen erdiak baino gehiagok (%56,3k) euskara izan du lehen hizkuntza, %11,8k euskara eta gaztelania eta ia herenak (%31,9k) gaztelania. Azken horiek euskaldun berriak dira eta eskolan edo euskaltegian ikasi dute euskara. Azpimarratzekoa da elebidunen artean, eta bereziki elebidun gazteen artean, multzo hori hartzen ari den pisua. Izan ere 24 urtetik beherako elebidunen erdia baino gehiago (%56,2) euskaldun berria da.

3.4. FAMILIA BIDEZKO TRANSMISIOA

Familia bidezko transmisioaz dihardugunean, ume batek gurasoengandik jaso duen hizkuntzari edo hizkuntzei buruz ari gara. Inkesta soziolinguistikoaren kasuan, unibertso osoa kontuan hartuz gero, gurasoengandik seme-alabengana-ko transmisioa azken 100 bat urteotan nolakoa izan den ezagutzeko aukera dugu.

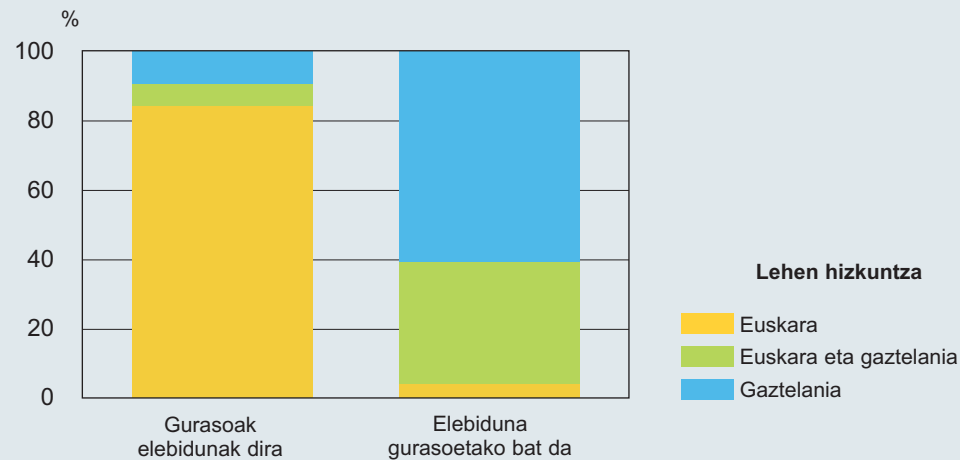
EAEko 16 urtetik gorako biztanle guztiak kontuan hartuz gero, gurasoak, biak, euskaldunak direnean, seme-alaben %84,9k euskara jaso du haiengandik, %5,7k euskara eta gaztelania eta %9,4 gaztelania bakarrik. Euskalduna gurasoetako bat baino ez denean, euskara jaso dutenen ehunekoa txikia da (%4,5) eta euskara eta gaztelania jaso dutenena %34,9. Hortaz, gehienek (seme-alaben %60,6k) gaztelania jaso du gurasoengandik.

9. taula. Lehen hizkuntza gurasoen hizkuntza-gaitasunaren arabera. EAE, 2006 (%)

	Guraso euskaldunak		
	Biak	Bietako bat	Ez bata, ez bestea
Seme-alaben lehen hizkuntza			
Euskara	84,9	4,5	
Euskara eta gaztelania	5,7	34,9	0,7
Gaztelania	9,4	60,6	99,3

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

13. irudia. Lehen hizkuntza gurasoen hizkuntza-gaitasunaren arabera.
EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

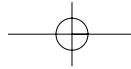
Emaizta horiek, baina, ez digute gaur egun familia bidez euskara nola transmititzen den erakusten, XX. mende ia osoa oro har hartuta nolakoa izan den baizik.

EAE n gaur egun euskara nola transmititzen den ezagutzeko, 2 eta 25 urte bitarteko seme-alabak dituzten inkestatuak hartu ditugun kontuan, eta horiek hiru adin-multzotan banatu ditugu: 2-9 urte, 10-15 urte eta 16-24 urte.

Bikotekideen hizkuntza-gaitasunak erabat baldintzatzen du seme-alabei transmititzen zaien hizkuntza. Izan ere, 2 eta 25 urte bitarteko seme-alabak dituzten gurasoak elebidunak direnean seme-alaben %99k euskara jasotzen du etxean. Horietako gehienek (10etik bederatzik baino gehiagok) euskara bakarrik jaso dute eta gainerakoek euskara gaztelaniarekin batera.

Bikotekideetako batek euskaraz ez dakienean, aldiz, seme-alaben bostenak baino gutxiagok jaso du euskara bakarrik. Halere, bikote misto horietako seme-alaben artean, euskara eta gaztelania jaso dutenen ehunekoa handia da (seme-alaben erdiak 10 eta 24 urtekoen artean eta hirutik bik 2 eta 9 urtekoen artean)

Emaizak adinaren arabera aztertuz gero, azken 25 urte hauetan gertatu diren joerak ezagutuko ditugu. Guraso biek euskaraz dakitenean, lehen hizkuntza euskara jaso duten seme-alaben ehunekoa %94,7 da 16 eta 24 urtekoen artean, %97,8koa da 10 eta 15 urtekoen artean eta %90,8koa 2 eta 9 urtekoen artean.

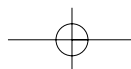
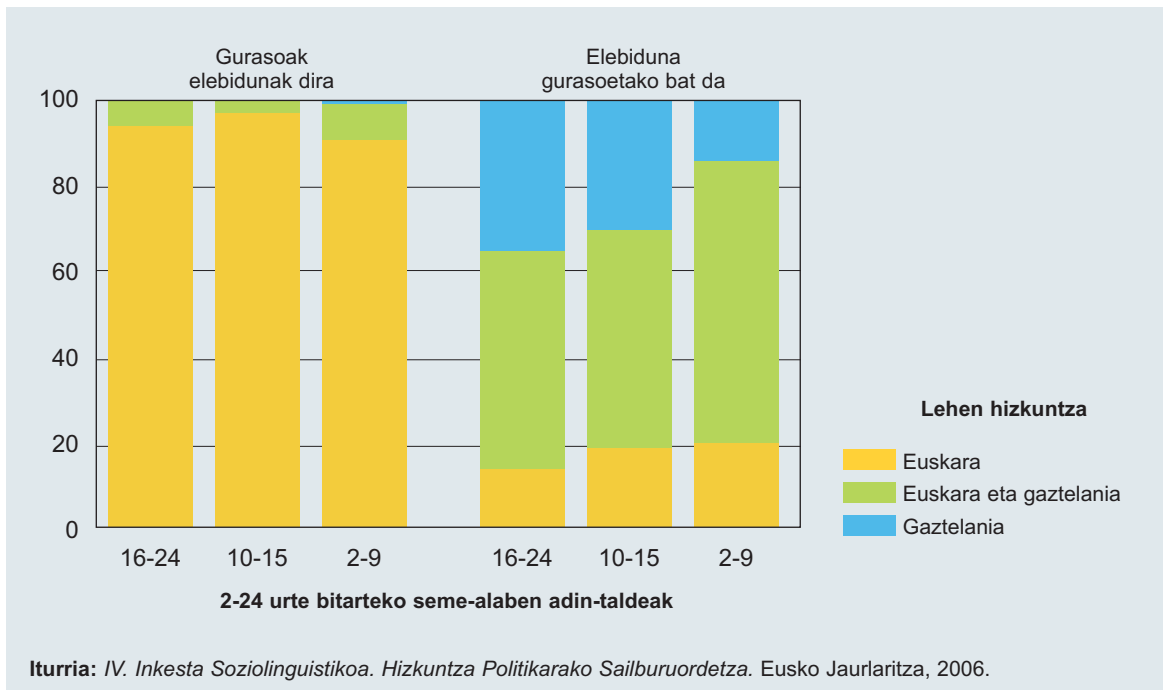

Aldiz, bikote euskaldunetan euskara eta gaztelania jaso dutenen bilakaera honakoa da: %5,2koa 16 eta 24 urtekoen artean, %2koa 10 eta 15 urtekoen artean eta %8,1koa 2 eta 9 urtekoen artean.

Hortaz, esan daiteke bikote euskaldun ia guztiek euskara transmititzen dietela seme-alabei, eta gero eta gehiago direla hizkuntza biak (euskara eta gaztelania) transmititzen duten bikote euskaldunak.

Gertakari hori bikotekideen hizkuntza-gaitasunarekin dago lotuta. Izan ere, guztiak elebidunak diren arren, azken 25 urteotako hizkuntzaren berreskuratze-prozesuaren ondorioz, bikotekide euskaldun berriak gero eta gehiago dira gurasoen eta gurasogaien artean, eta horiek seme-alabei euskara transmititzen badiete ere, gero eta gehiago dira gaztelaniarekin batera transmititzen dutenak.

14. irudia. 2-24 urte bitarteko seme-alaben lehen hizkuntza, adin-taldeka, gurasoen hizkuntza-gaitasunaren arabera. EAE, 2006 (%)

3.5. HIZKUNTZA-BILAKAERA: EUSKARAREN IRABAZIAK ETA GALERAK

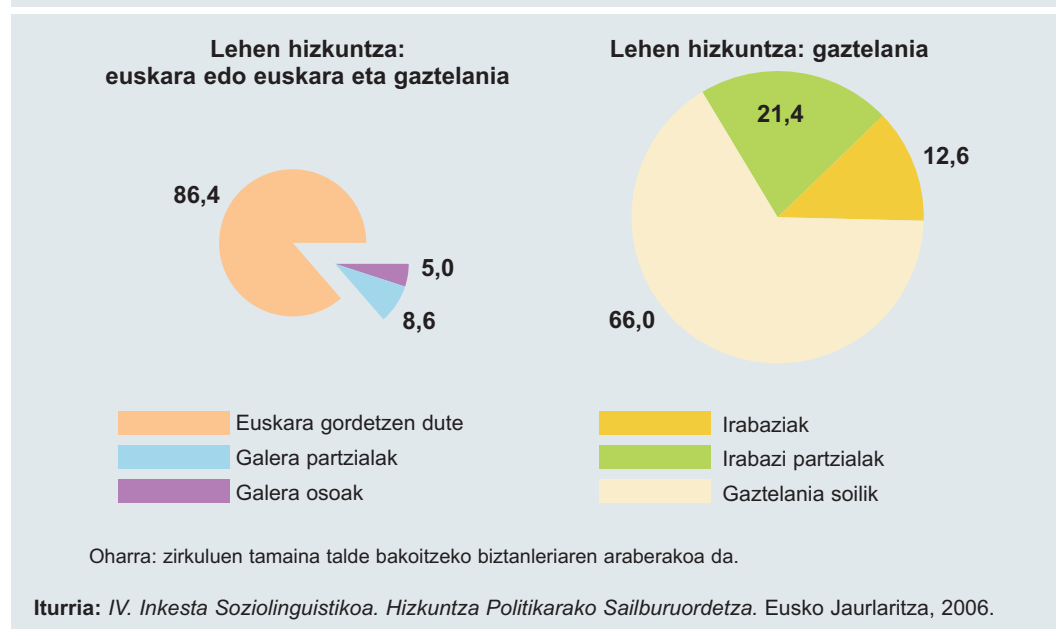
Lehen hizkuntza euskara edo euskara eta gaztelania izan duten gehienek euskara gorde dute eta elebidunak dira gaur egun. Halere, badira lehen hizkuntza euskara izan arren, gaur egun elebidunak ez diren 59.973 lagun, hau da, euskara guztiz edo partez galdu dutenak. Galera horien ia bi heren (%63,2) galera partziala izan da, hau da, pertsona horiek euskaraz ondo hitz egin ez arren, ondo ulertzeko gai dira. Gainerako %36,8ak erabat galdu du euskara.

Euskararen irabaziak (euskaldun berriak) galerak halako hiru dira EAEn. Irabazien hazkundera eta galeren ia desagertpena gazteen artean antzematen da bereziki

Baina, aldi berean, lehen hizkuntza gaztelania izan arren, euskara ikasi eta gaur egun elebidun diren 178.036 pertsona daude, hauek euskararen irabazi osoak dira.

Badira beste 300.000 lagun lehen hizkuntza gaztelania izan arren, gaur egun euskaraz ondo ulertzeko gaitasuna dutenak; hauek irabazi partzialak dira.

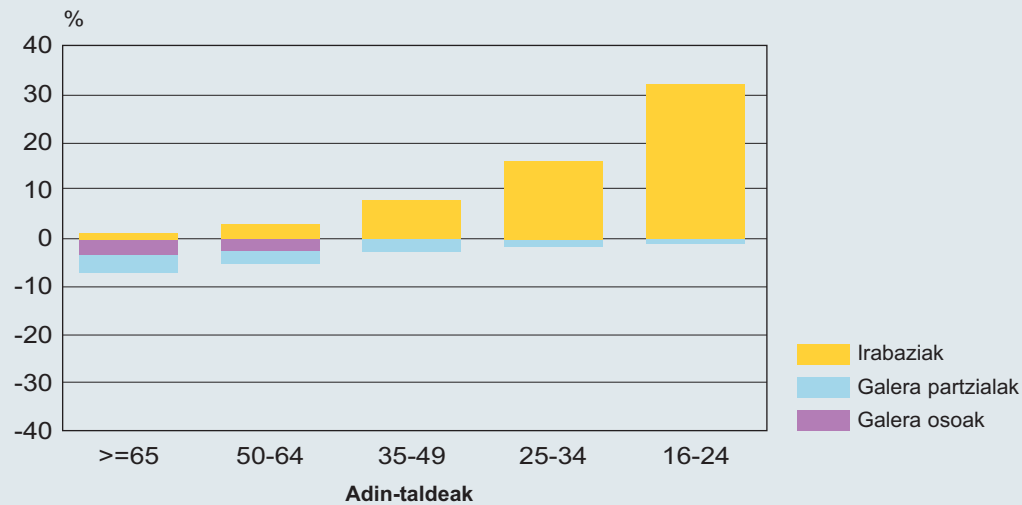
15. irudia. Euskararen galerak eta irabaziak. EAE, 2006 (%)

Euskara irabazi dutenen proportzioa, euskaldun berriena alegia, oso antzekoa da hiru lurraldeetan: %10,2 Araban, %9,1 Bizkaian eta %10,3 Gipuzkoan.

Adinaren arabera, aldiz, alde esanguratsuak daude. Euskara irabazi dutenen ehunekoa txikia da 50 urtetik gorakoen artean (%1,9 batez beste). Baina 50 urte baino gutxiago dituztenen artean, euskaldun berrien ehunekoa bikoiztu egin da adin-talde batetik aurrera (35 eta 49 urtekoen artean %8,3, 25 eta 34 urtekoen artean %16,6 eta 16 eta 24 urtekoen artean %32,3).

16. irudia. Euskararen galerak eta irabaziak adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Euskara **irabazi** dutenen ezaugarri nagusiak honakoak dira:

- Gehienak gazteak dira. Hirutik bik (%68k) 35 urte baino gutxiago dute. Halere, euskara irabazi dutenen laurdena (%24) 35 eta 49 urte bitarteko multzoan dago.
- Erdiak (%48k) B edo D ereduan egin ditu oinarrizko ikasketak, eta ia beste horrenbestek (%42k) eskolaz kanpo ikasi edo hobetu du euskara.
- Gehienak (%78) errazago moldatzen dira gaztelaniaz euskaraz baino.

Euskara **galdu** dutenak, aldiz, honako ezaugarriak dituzte:

- la hiru laurdenak (%72k) 50 urte baino gehiago ditu.
- la erdiak (%47k) euskara eta gaztelania izan ditu lehen hizkuntza.
- la inork ez ditu oinarrizko ikasketak euskaraz egin (%1ek D ereduan eta %4k B ereduan) eta hirutik bi (%64) ez da inoiz eskolaz kanpo euskara ikasten ahalegindu.

Euskaldun zaharrek lehen hizkuntza euskara izan dute eta gaur egun elebidunak dira. Erdaldun zaharrek, aitzitik, lehen hizkuntza erdara izan dute eta erdaldun elebakarrak izaten jarraitzen dute.

Bi multzo horiek oso bestelakoak izan arren, antzeko bilakaera erakutsi dute adinaren arabera. Izan ere, 50 urtetik gorakoek eta beherakoek arteko bereizketa argia da bietan.

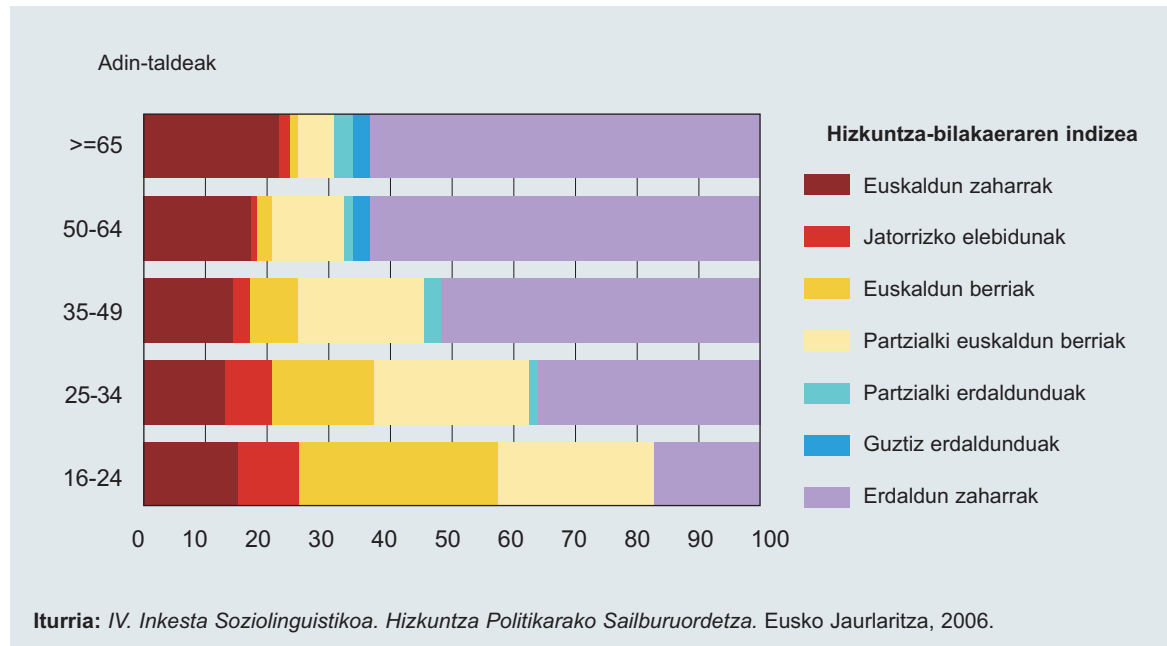
Euskaldun zaharren eta erdaldun zaharren ehunekorik handienak 50 urtetik gorakoek artean daude (%17tik gora dira euskaldun zaharrak eta %60tik gora erdaldun zaharrak)

50 urtetik behera erdaldun zaharren proportzioa asko jaisten da. Gainera, zenbat eta gazteago, orduan eta txikiagoa erdaldun zaharren ehunekoa (25 eta 34 urtekoek artean %36,5, eta 16 eta 24 urtekoek artean %17,6).

Euskaldun zaharren proportzioak ere behera egiten du 50 urte baino gutxiago dituztenek artean (35 eta 49 urtekoek artean %14,9 eta 25 eta 34 urtekoek artean %13,6). Baina 25 urte baino gutxiago dituzten gazteen artean joera-aldaketa gertatu da eta euskaldun zaharren proportzioa gora egiten hasi da (%16).

Halere, euskaldun berriein batera, adinak behera egin ahala hazkunde handia izan duen multzoa jatorrizko elebidunena izan da. Jatorrizko elebidunek euskara eta gaztelania izan dute lehen hizkuntza eta gaur egun ondo hitz egiten dute euskaraz. 35 urte baino gehiago dituztenek artean jatorrizko elebidunen proportzioa %3 baino txikiagoa da. 35 urtetik behera, aldiz, ehunekoa bikoiztu (25 eta 34 urtekoek artean %7,2) eta hirukoiztu ere (16 eta 24 urtekoek artean %9,2) egin da.

17. irudia. Hizkuntza-bilakaeraren indizea adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

4. Euskararen erabilera

4.1. EUSKARAREN ERABILERAREN TIPOLOGIA

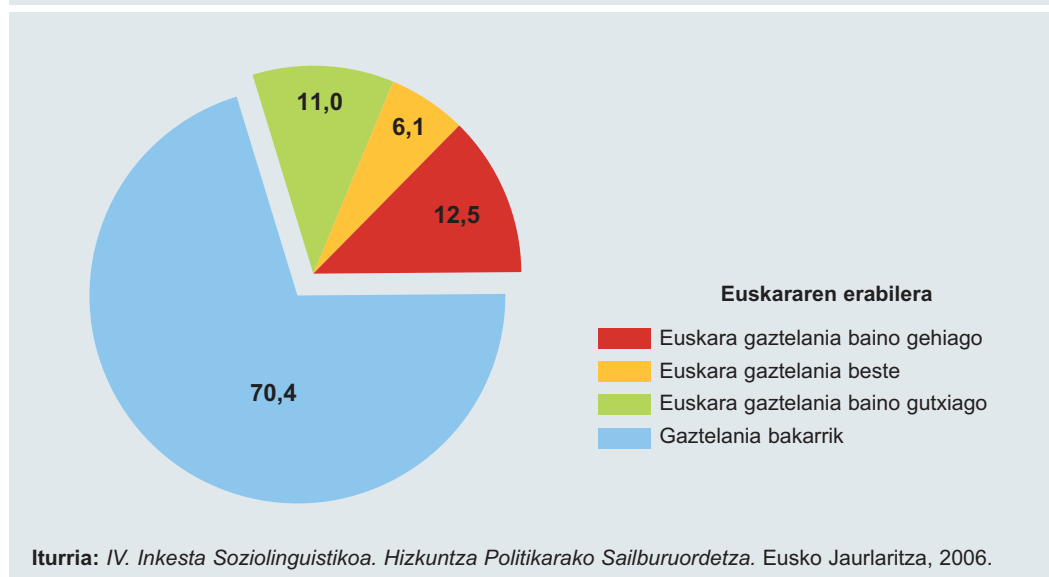
Eremu jakin batzuetan (etxean, familiako kideekin, lagunekin, dendariekin, lanean, eremu formal publikoetan eta pribatuetan) banan-banan euskararen erabilera nolakoa den jasotzen du inkesta soziolinguistikoak. Beraz, eremu horietako bakoitzean zenbat euskara erabiltzen den eta azken urteotako bilakaera nolakoa izan den jakin badakigu. Baina euskarak gizartean oro har duen erabileraz jabetzeko, 2001ean indize bat eratu zuen Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak: indize horri euskararen erabileraren tipologia izena jarri zitzaion.

Euskararen erabilera neurtzeko tipologiak honako eremu hauek ditu kontuan: etxea, lagunartea eta eremu formala. Eremu formalak lau azpi-eremu hartzen ditu bere baitan: osasun- eta udal-zerbitzuak esparru publikoan, eta auzoko dendak eta finantza entitateak (bankuak eta kutzak) esparru pribatuan.

Erabileraren tipologia inkesta soziolinguistikoak aztergai duen unibertso osoari, hau da, 16 urtetik gorako biztanleriari aplikatu zaio, 1.850.500 laguni hain zuzen.

Erabileraren tipologiaren arabera, EAeko biztanleen %18,6k euskara gaztelania beste (%6,1) edo gehiago (%12,5) erabiltzen du eguneroko jardunean, %11k gaztelania erabiltzen du nagusiki eta %70,4k ez du euskararik erabiltzen.

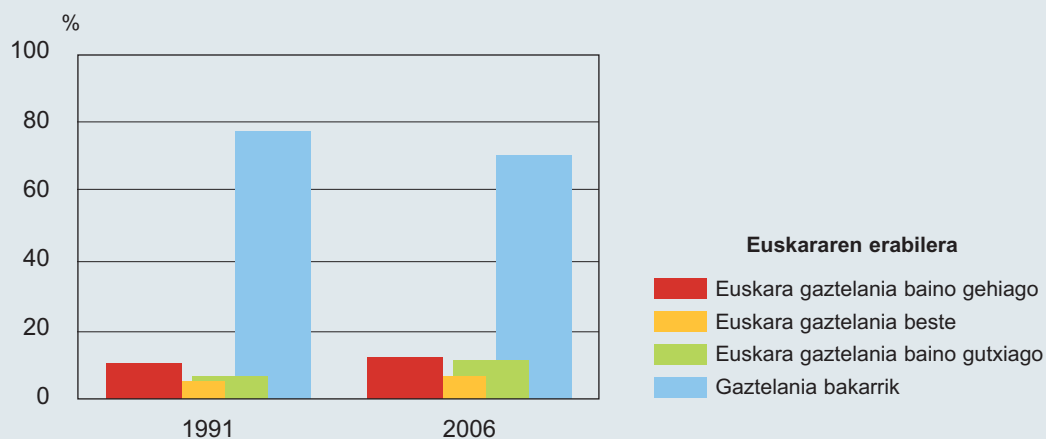
18. irudia. Euskararen erabilera. EAE, 2006 (%)

Azken 15 urteotako bilakaera aztertuz gero, euskararen erabilerak gora egin du apurka-apurka. 1991n, EAeko biztanleen %15,3 ziren euskara gaztelania beste (%5,3) edo gehiago (%10,0) erabiltzen zutenak. 10 urte beranduago, 2001ean, %17,2 ziren euskara gaztelania beste (%7,1) edo gehiago (%10,1) erabiltzen zutenak.

Aldi berean, oraindik ere alde handiz multzorik handiena bada ere, gaztelania hutsean mintzatzen direnen beherakada etengabea da (%77,7 1991n, %73,6 2001ean eta, esan bezala %70,4 2006an).

19. irudia. Euskararen erabileraren bilakaera. EAE, 1991-2006 (%)

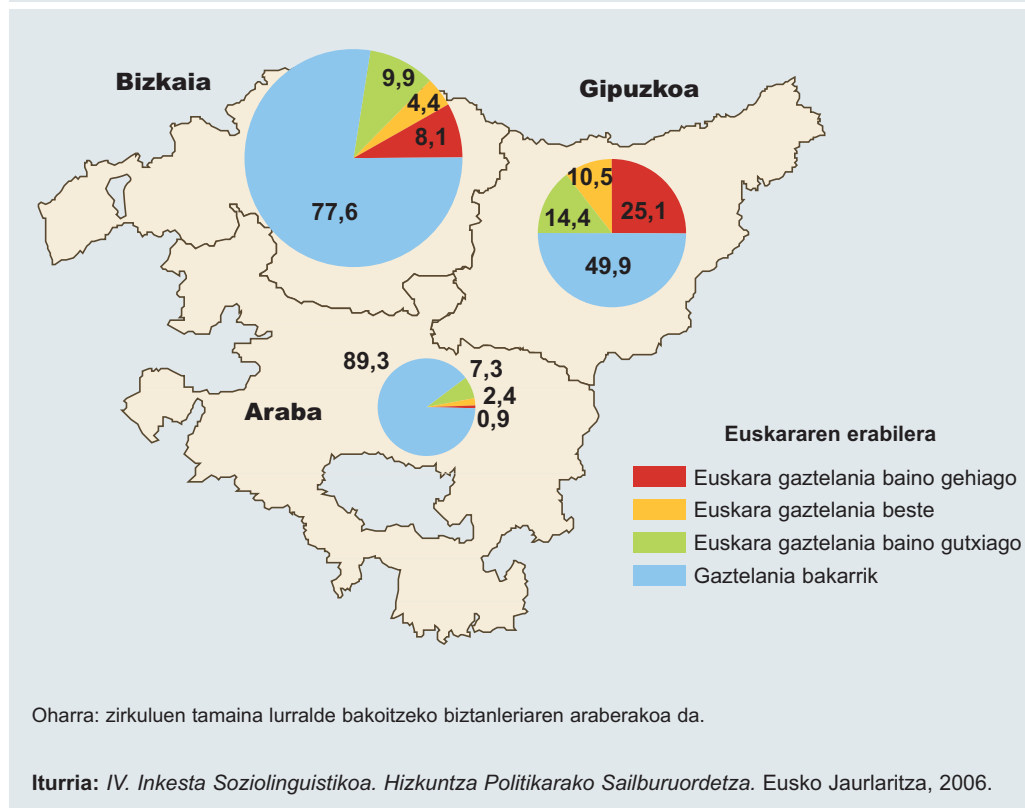
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Erabilerari buruzko emaitzetan alde handiak daude lurralde batetik bestera. Izan ere, gaztelania beste edo gehiago erabiltzen dutenak %3,3 dira Araban, %12,5 Bizkaian eta biztanleen herena baino gehiago (%35,6) Gipuzkoan. Horiekin batera, euskara gaztelania baino gutxiago erabiltzen dutenena talde esanguratsua da hiru lurraldeetan: %7,3 Araban, %9,9 Bizkaian eta %14,4 Gipuzkoan.

Emaitza horien arabera, gaztelania hutsean mintzatzen direnen ehunekoan ere alde handiak daude lurralde batetik bestera. Araban, adibidez, gaztelania hutsean hitz egiten dutenak hamarretik ia bederatzira (%89,3) dira, %77,6 Bizkaian eta biztanleen erdia (%49,9) Gipuzkoan.

EAEko 16 urte edo gehiagoko biztanleak kontuan hartuta, 1991tik 2006ra euskararen erabilerak gora egin du hiru lurraldeetan. Igoera hori euskara gaztelania beste edo gehiago erabiltzen dutenen artean ez ezik, euskara gaztelania baino gutxiago erabiltzen dutenen artean ere gertatu da. Hortaz, azken 15 urteotan behera egin du (batez beste 7 puntu) gaztelaniaz bakarrik mintzatzen diren biztanleen ehunekoak.

20. irudia. Euskararen erabilera lurraldearen arabera. EAE, 2006 (%)

Euskararen erabilerrari buruzko datuak gune soziolinguistikoaren arabera aztertuz gero, aldeak lurraldeka baino nabarmen handiagoak direla konturatuko gara. Euskaldunak %20 baino gutxiago diren guneetan, 1. gune soziolinguistikoan alegia, %2,5ek baino ez du euskaraz gaztelaniaz beste edo gehiago hitz egiten. Badago, halere, talde handi bat (%7,6) gaztelania baino gutxiago bada ere, euskara ere erabiltzen duena. Lehenengo gune soziolinguistikoan gehienak (%89,8) gaztelania hutsean mintzatzen dira.

2. gune soziolinguistikoan (euskaldunak %20 eta %50 bitartean) ere gaztelania da gehien erabiltzen den hizkuntza: hiru lagunetik bik (%67,7k). Euskaraz gaztelaniaz beste edo gehiago hitz egiten dutenak %14,9 dira, eta gaztelania baino gutxiago bada ere, euskara erabiltzen dutenak %17,5.

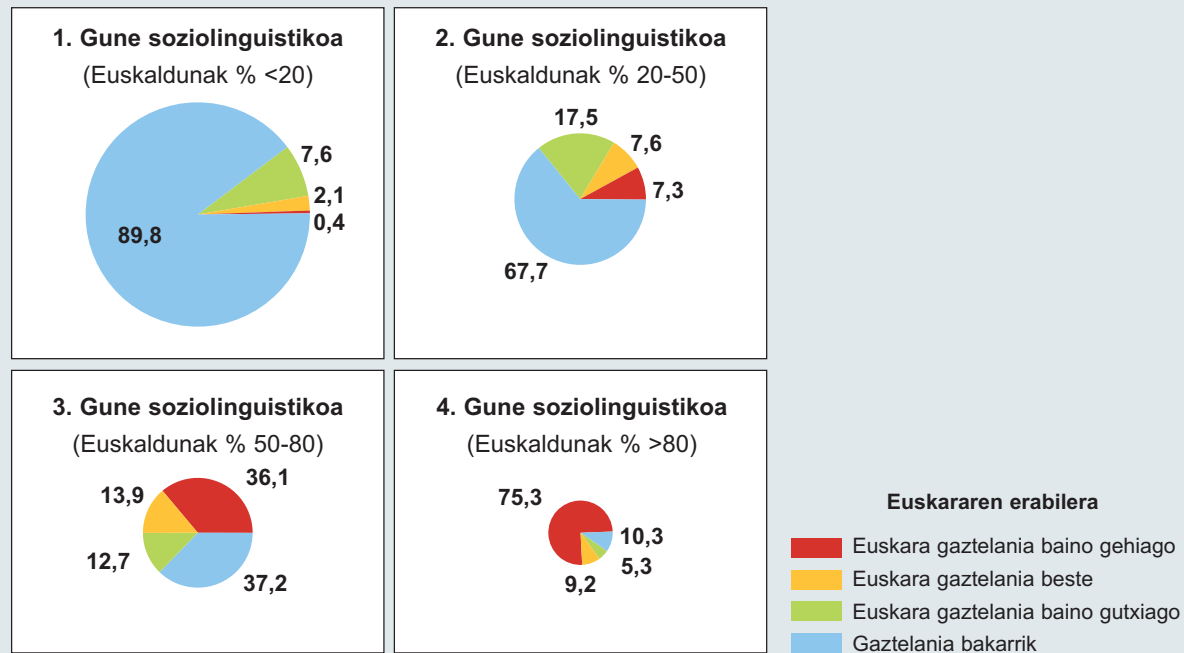
3. gune soziolinguistikoan (euskaldunak %50 eta %80 bitartean), bizilagunen herenak baino gehiagok (%36,1ek) euskara erabiltzen du nagusiki, laurdenak

(%26,6k) euskara gaztelania beste edo gutxiago, eta beste heren batek (%37,2k) ez du euskara erabiltzen. Hortaz, hirugarren guneko biztanleen erdiak (%50ak) euskara gaztelania beste (%13,9) edo gehiago (%36,1) erabiltzen du.

4. gune soziolinguistikoan (euskaldunak >%80 baino gehiago) lau lagunetik hiruk (%75,3k) euskara erabiltzen du nagusiki, %9,2k euskara gaztelania beste eta %5,3k euskaraz egiten du, baina gaztelania baino gutxiago. Azkenik, laugarren guneko hamarrena (%10,3) gaztelania hutsean mintzatzen da.

Gune soziolinguistikoaren arabera emaitzei benetako neurria hartzeko, lagun-garria da gune bakoitzeko biztanleek EAEko biztanleria osoarekiko duten pisuaz jabetzea. Izan ere, 1. gunean EAEko biztanleen erdia (%51) bizi da (Araba ia osoa, Bilbo eta ezkeraldea eta Bizkaiko mendebaldea), 2. gunean EAEko biztanleen laurdena (%25), 3. gunean bostena (%19) eta laugarrenean %5.

21. irudia. Euskararen erabilera gune soziolinguistikoaren arabera. EAE, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina gune bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

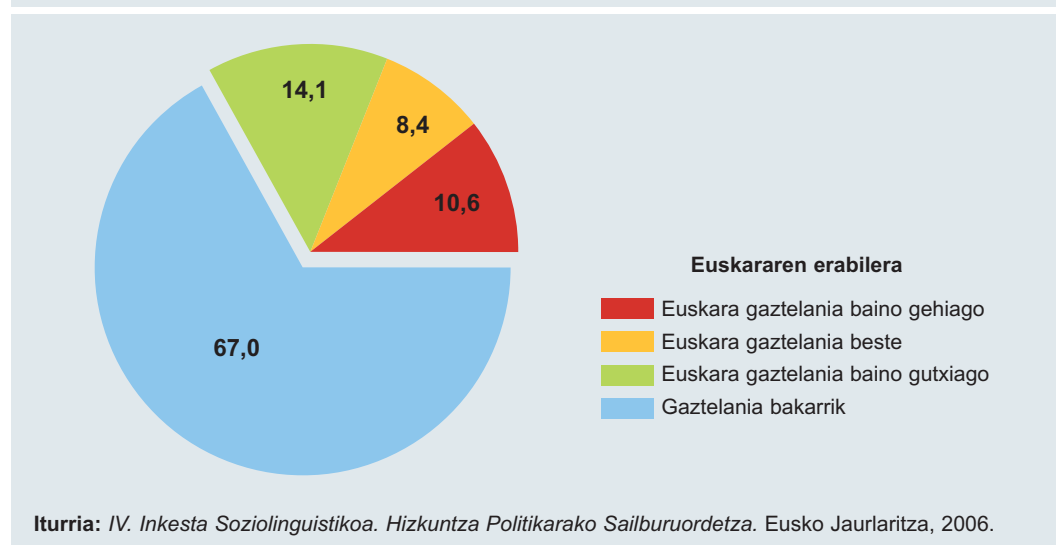
Azken 15 urteotan euskararen erabilera zertxobait handiagoa da 1. eta 2. gune soziolinguistikoetan, gora egin du argi eta garbi 3. gune soziolinguistikoan (5 puntu euskara gaztelania beste edo gehiago erabiltzen dutenen artean) eta txikiagoa da 4. gune soziolinguistikoan (3 puntu). Halere, zehaztu behar da azken urteotan joera-aldaketa dagoela eta gaur egungo emaitzak 2001ekoak baino hobeak direla.

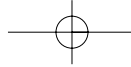
Hizkuntza berreskuratzeko prozesuan lan-mundua duen garrantzia ezin ahaztuta, euskarak lan-munduan duen presentziak euskararen erabileraren indizeari nola eragiten dion jakin nahi izan dugu. Horretarako, euskararen erabileraren tipologia laneko erabilerarekin osatu dugu.

Baina erabileraren tipologia osatu hori ezin zaio unibertso osoari aplikatu, lan egiten dutenei baizik. Hortaz, 16 urtetik gorako landunei buruz ari gara oraingoan: 914.000 lagun, unibertso osoaren %49,4.

Datuei begiratu gero, laneko erabileraren eragina argia da indizean. Oro har, euskaraz gaztelaniaz beste edo gehiago erabiltzen dutenen ehunekoa oso antzekoa bada ere (%18,6 lehenengo tipologian eta %19 bigarrean), lanean ari direnen artean gutxiago dira euskara gaztelania baino gehiago erabiltzen dutenak (%10,6 vs %12,5) eta gehiago, aldiz, euskara gaztelania beste hitz egiten dutenak (%8,4 vs %6,1). Aldi berean, nahikotxo gehiago dira gaztelania baino gutxiago bada ere, euskara erabiltzen dutenak (%14,1 vs %11) eta gutxiago gaztelania hutsean mintzatzen direnak (%67 vs %70).

22. irudia. Euskararen erabilera (lanean). EAE, 2006 (%)

Beraz, laburbilduz esan daiteke lan egiten dutenen artean gutxiago direla, alde batetik, nagusiki euskaraz hitz egiten dutenak eta, bestetik, euskararik erabiltzen ez dutenak, eta gehiago euskaraz gaztelaniaz beste edo gutxiago mintzatzen direnak. Joera hori, oro har, lurralde, guneta, aurrerago ikusiko dugunez, adin-talde guztietan ematen da.

1991tik 2006ra bitartean, euskararen erabilera gora egin du euskara gaztelania beste edo gehiago erabiltzen dutenen artean (5 puntu), baita euskara gaztelania baino gutxiago erabiltzen dutenen artean ere (7 puntu). Igoera hori EAEko hiru lurraldeetan gertatu da.

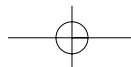
4.2. EUSKARAREN ERABILERAREN TIPOLOGIA, ADINAREN ARABERA

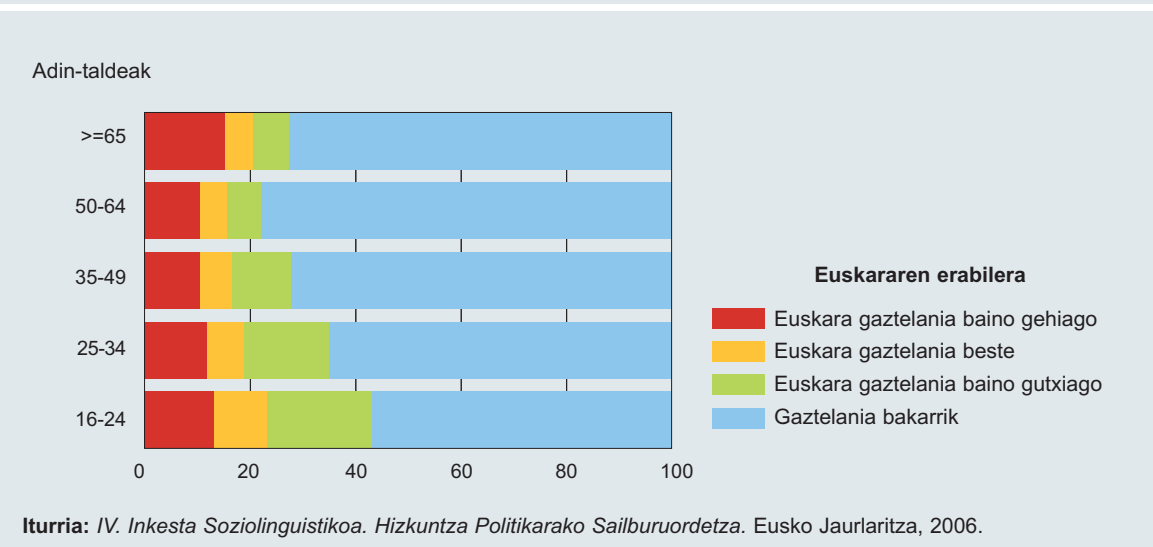
Gazteak eta zaharrak dira eguneroko jardunean euskara gehien erabiltzen dutenak

Adin-talde guztietan erabat nagusi da oraindik gaztelaniaren erabilera (batez beste %70). Halere, 35 urtetik beherako gazteen artean eta, bereziki, 25 urtetik beherako artean, gaztelaniaren erabilera (%64,8 eta %56,9, hurrenez hurren) behera egiten ari da argi eta garbi. Azken horien artean, gainera, euskara gaztelania baino gehiago hitz egiten dutenen mesedean (%13,5).

Euskara gaztelania beste (%10) edo gehiago (%13,5) erabiltzen dutenen ehunekorik handiena 16 eta 24 urte bitarteko gazteek dute (%23,5). Ondoren, 65 urtetik gorako zaharrak daude (%20,7). Esan behar da, halere, zaharren artean gazteen artean baino gehiago direla euskaraz gaztelaniaz baino gehiago mintzatzen direnak, hau da, nagusiki euskara erabiltzen dutenak (%15,7 vs %13,5), baina aldea konpentsatu egiten dela hizkuntza biak neurri bertsuan erabiltzen dituztenekin.

35 urtetik behera, biztanleen zati handi batek (%17,4k) euskara erabiltzen du, baina gaztelania baino gutxiago. Multzo hori handituz doa adinak behera egin ahala: 16 eta 25 urte bitarteko gazteen artean bostena inguru (%19,7) dira.

23. irudia. Euskararen erabilera adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

Azken 15 urteotako bilakaera aztertuz gero, 65 urtetik gorako lagunen artean euskara gutxiago erabiltzen da gaur egun 1991n baino. Izan ere, adin horretako lau lagunetik batek (%25,2) euskara gertatzen dena beste (%7,4) edo gehiago (%17,8) erabiltzen zuen 1991n. Gaur egun, aldiz, euskara gertatzen dena beste (%5) edo gehiago (%15,7) bostetik batek (%20,7) erabiltzen du. Gertakari hori ez da harritzekoa. Izan ere, helduen multzoa, hau da, betidanik eraldunena izan dena zahartzen doan neurrian, eralduntzen ari da orain gutxira arte euskaldunen proportziorik handiena izan duen taldea, zaharrena hain zuzen.

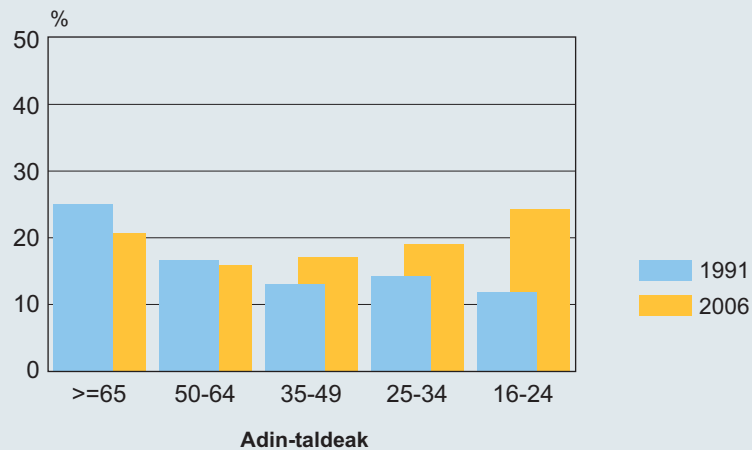
50 eta 64 urtekoen artean, euskara erabiltzen dutenen ehunekoa oso antzekoa da gaur egun (%16) eta duela 15 urte (%16,5). Baina 50 urte baino gutxiago dutenen artean, euskara gehiago erabiltzen da gaur egun 1991n baino. Aldea, gainera, handiagoa da adinak behera egin ahala: 35 eta 49 urtekoen artean %16,9 vs %13,2, 34 eta 25 urtekoen artean %19,2 vs %14, eta 16 eta 24 urtekoen artean %23,5 vs %12,1.

Beraz, azken 15 urteotako bilakaeraren azterketatik bi ondorio atera daitezke:

- Batetik, gaur egun 1991n baino gehiago erabiltzen dela euskara oro har. 65 urtetik gorakoek izan ezik, gainerako guztiek gehiago erabiltzen dute euskara, eta zenbat eta gazteago orduan eta gehiago.
- Bestetik, joera-aldaketa argia gertatu dela euskararen erabileran. Duela 15 urte zaharrak ziren gehien erabiltzen zutenak, eta adinak behera egin

ahala txikiagoa zen euskara erabiltzen zutenen proportzioa. Gaur egun, berriz, zaharren artean euskara erabiltzen dutenen ehunekoa, gainerako adin-taldekoarenarekin konparatuz gero, handia izaten jarraitzen badu ere, 65 urte baino gutxiago dituztenen artean adinak behera egin ahala, hazi egin da euskara erabiltzen dutenen proportzioa.

24. irudia. Euskara gaztelania beste edo gehiago erabiltzen dutenen bilakaera adinaren arabera. EAE, 1991-2006 (%)

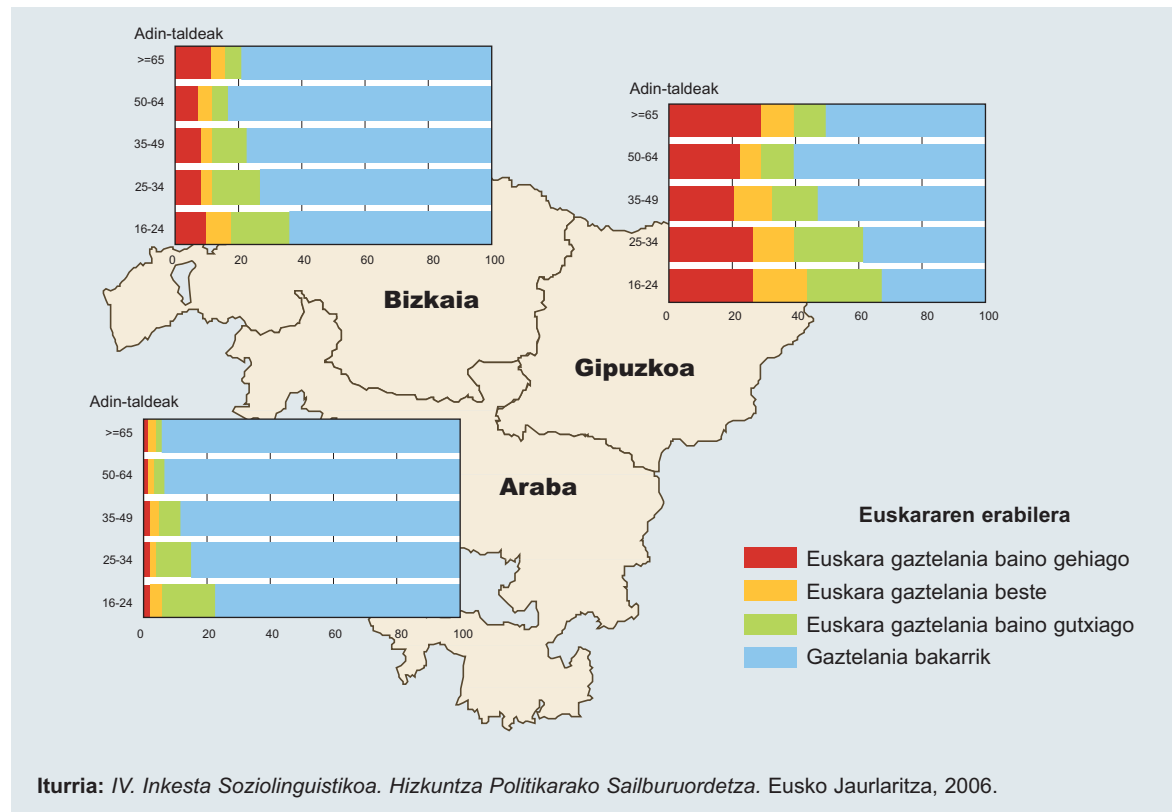
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Euskararen erabilerari buruz azaldu berri diren tendentziak errepikatu egiten dira oro har hiru lurraldeetan, bakoitzak bere erabilera-mailaren arabera jakina. Hiruretan 16 eta 24 urte bitarteko gazteak dira euskara gehien erabiltzen dutenak. Halere, nagusiki euskara erabiltzen dutenengan erreparatzen badugu, Bizkaian eta Gipuzkoan 65 urtetik gorakoak dira erabilera-ehunekorik handiena dutenak. Euskara gaztelania beste erabiltzen dutenak, baina, zaharren bikoitza dira gazteen artean.

Erdara hutsean jarduten dutenen ehunekoak behera egin du adinak behera egin ahala. Joera hori hiru lurraldeetan antzematen da. Adin-talde guztietan gaztelania hutsean mintzatzen direnen ehunekorik handiena Arabak du (%85etik gora 25 urtetik gorakoan artean eta %77,4 gazteen artean). Bizkaiko 25 urtetik gora-

koen %75ek edo gehiagok gaztelania hutsean hitz egiten dute eta 25 urtetik beherakoen %65,1ek. Gipuzkoa da ehunekorik txikiena duena, batez ere 25 urtetik beherakoen artean (%33,1). Gainerako adin-taldeetan, erdia baino gehiago dira gaztelania hutsean jarduten dutenak 35 urtetik gorakoen artean eta %39,3 dira 25 eta 34 urtekoen artean.

25. irudia. Euskararen erabilera adinaren arabera, lurraldeka. EAE, 2006 (%)

4.3. EUSKARAREN ERABILERA ELEBIDUNEN ARTEAN

Orain arte aztertutako emaitzen arabera esan dezakegu azken 15 urteotan, oro har, hau da, gizarte osoa kontuan hartuta, euskararen erabilerak aurrera egin duela neurri batean ala bestean: gero eta lagun gehiagok erabiltzen du euskara EAEn.

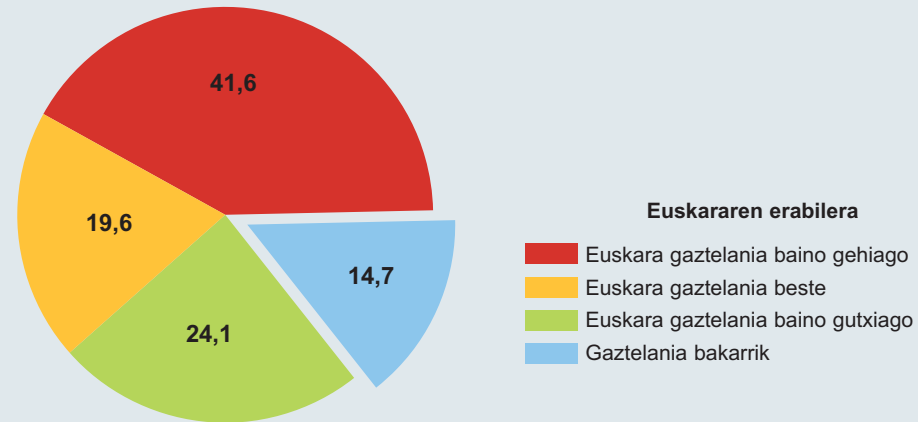
Erabileraren hazkunde hori, gainera, ez da eremu edo jarduera jakin batean edo batzuetan bakarrik gertatzen ari, gizarte-bizitza osoan baizik. Egia da, halere, euskara erabiltzeko baldintza egokiak behar direla, eta horiek oraindik EAeko esparru eta gunex gutxitan ematen direla.

Gero eta lagun gehiagok daki euskaraz eta, horren arabera, esan bezala, gero eta gehiagok erabiltzen du euskara. Baina, gaur egun elebidunen artean euskara erabiltzen dutenen proportzioa lehen erabiltzen zutenena baino handiagoa ala txikiagoa da? Galdera horri erantzuten eta zergatiak argitzen ahaleginduko gara jarraian.

Hasteko, unibertsoa mugatuko dugu. EAeko 16 urtetik gorako elebidunak 557.600 dira, unibertso osoaren %30,1. Horietako %31,8 euskal elebidunak dira, %28,4 elebidun orekatuak eta %39,7 erdal elebidunak. Adinari dagokionez, elebidunen %43,4 gazteak dira (35 urte baino gutxiago dituzte), %38,9 helduak dira (35 eta 64 urte) eta %17,7 zaharrak (≥ 65 urte). Eta lehen hizkuntzari dagokionez, erdia baino gehiago (%56,5) euskaldun zaharrak dira, %11,6 jatorrizko elebidunak eta %31,9 euskaldun berriak. Beraz, hiru elebidunetatik bik etxean jaso dute euskara eta ia herenak eskolan edo euskaltegian ikasi du euskara.

Elebidunen %61,2k euskara gaztelania beste (%19,6) edo gehiago (%41,6) erabiltzen du, %24,1ek euskara erabiltzen du, baina gaztelania baino gutxiago, eta %14,7k ez du euskararik erabiltzen.

26. irudia. Elebidunen euskararen erabilera. EAE, 2006 (%)

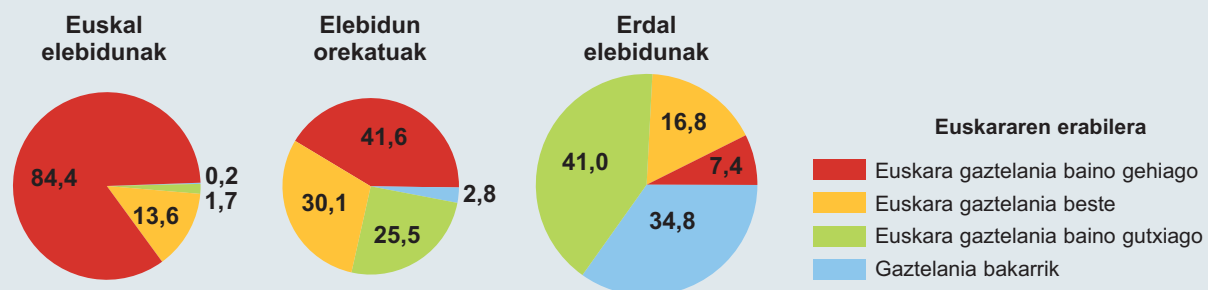
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Euskara gehien erabiltzen dutenak euskal elebidunak dira. Horietako %84,4k erabiltzen dute nagusiki eguneroko bizimoduan eta %13,6k gaztelania beste.

Elebidun orekatuen artean euskara gaztelania baino gehiago erabiltzen dutenak erdia baino gutxiago dira (%41,6), baina handia da euskaraz gaztelaniaz beste hitz egiten dutenen proportzioa (%30,1).

Azkenik, erdal elebidunak dira euskara gutxien erabiltzen dutenak. Izan ere, %7,4k erabiltzen dute euskara gaztelania baino gehiago eta %16,8k euskara gaztelania beste. Erdal elebidun gehienek (%41ek) euskara erabiltzen dute eguneroko bizimoduan, baina gaztelania baino gutxiago.

27. irudia. Elebidunen euskararen erabilera elebitasun-motaren arabera. EAE, 2006 (%)

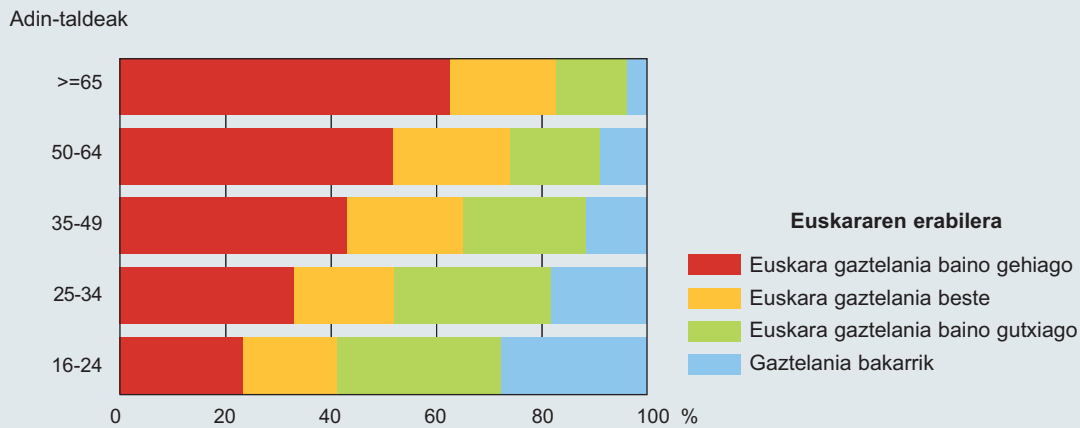

Oharra: zirkuluen tamaina talde bakoitzeko kopuruaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

EAEko elebidunen artean nagusiki euskara gehien erabiltzen dutenak 65 urtetik gorakoak dira (%62,8). Adin horretatik behera euskara nagusiki erabiltzen dutenen proportzioak behera egiten du nabarmen: 25 eta 34 urtekoen artean %32,9 eta 16 eta 24 urtekoen artean %23,5.

28. irudia. Elebidunen euskararen erabilera adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

10. taula. Elebidunen euskararen erabilera adinaren arabera. EAE, 2006 (%)

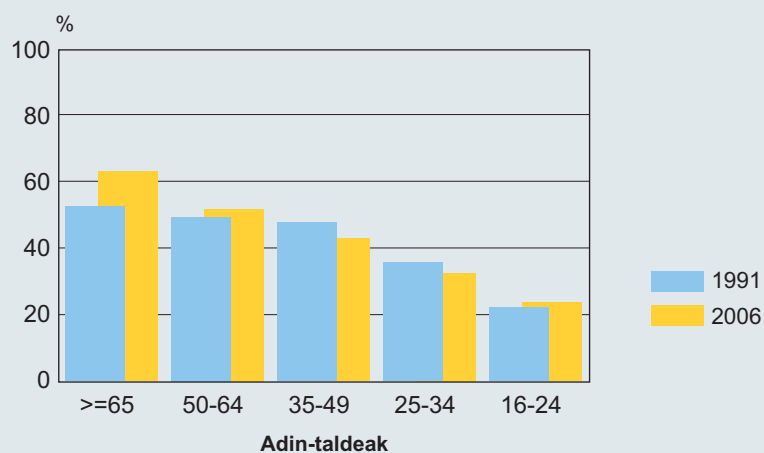
Euskararen erabilera	Adin-taldeak				
	>=65	50-64	35-49	25-34	16-24
Euskara gaztelania baino gehiago	62,8	52,0	43,0	32,9	23,5
Euskara gaztelania beste	19,4	21,6	21,5	18,4	17,3
Euskara gaztelania baino gutxiago	14,1	17,4	23,9	30,2	31,3
Gaztelania bakarrik	3,7	9,0	11,6	18,5	28,0

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Azken 15 urteotako bilakaeran gorabehera txikiak izan dira. 1991ko datuei begiratuz gero, euskara beti edo ia beti erabiltzen zuten elebidunen ehunekoa gaur egungo berbera zen (%41,6), baina handiagoa zen euskara gaztelania beste erabiltzen zutenena (%19,6 vs%21,8).

Adinaren arabera, aldiz, gaur egun euskara gaztelania baino gehiago erabiltzen dutenen proportzioa 1991n baino txikiagoa da 25 eta 50 urtekoen artean (%37,9 vs %42,1), eta handiagoa 50 urtetik gorakoen artean (%57,8 vs %51,2) zein 16 eta 24 urtekoen artean (%23,5 vs %22,8).

29. irudia. Euskara gaztelania baino gehiago erabiltzen duten elebidunen bilakaera adinaren arabera. EAE, 1991-2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Euskara gaztelania beste erabiltzen duten elebidunen proportzioa, aldiz, 1991n baino txikiagoa da oro har, baina bereziki 35 urtetik beherakoen artean.

Euskal elebidunen artean euskara gehiago erabiltzen da gaur egun duela hamabost urte baino. Elebidun orekatuen artean, aldiz, apenas igo da erabilera (jaitxi egin da euskara gaztelania beste erabiltzen dutenen ehunekoa eta igo euskara gaztelania baino gehiago erabiltzen dutenena). Erdal elebidunen artean euskararen erabilerak behera egin du. Beherakada hori, halere, bere testuinguruan kokatu behar da: erdal elebidunen artean gero eta gehiago dira hiri-gune erdaldunetan bizi diren euskaldun berri gazteak, eta horietako gehienei erraztasunaz gain, harreman sare euskalduna falta zaie euskara normaltasunez erabili ahal izateko.

4.4. EUSKARAREN ERABILERAN ERAGITEN DUTEN FAKTOREAK

Harreman-sareko euskaldunen dentsitatea eta erraztasuna dira euskararen erabileran eragiten duten faktore nagusiak

Erabilerari buruz egin ditugun azterketek behin eta berriro erakusten digute erabileran eragiten duten faktore nagusiak bi direla:

- hiztunaren harreman-sareko euskaldunen dentsitatea, eta
- hiztunak hizkuntza batean eta bestean jarduteko duen erraztasuna.

Bi faktore horiek erabilera-eremu nagusietan zenbateraino eragiten duten zehatz-mehatz jakiteko, korrelazioak aztertuko ditugu jarraian. Korrelazioak bi aldagairen arteko harremana zehazten du, eta 0 eta 1 arteko zenbaki baten bidez adierazten da.

Euskararen erabileraren eta harreman-sareko dentsitatearen arteko korrelazioa 0,76 da etxeko erabileran, 0,69 lagunartekoan eta 0,88 lanekoan. Korrelazioak oso handiak dira erabilera-eremu guztietan, eta harreman-sareko euskaldunen dentsitatea da faktore nagusia, batez ere laneko erabileran.

Harreman-sarearen eraginaz jabetzeko, emaitzak gune soziolinguistikoaren arabera aztertuko ditugu. Lehenengo gune soziolinguistikoan euskaldunak %20 baino gutxiago dira batez beste. Gune horretan euskara gaztelania beste edo gehiago hitz egiten dutenak %2,5 dira. Bigarrenean (%20-%50) erabilerak nabarmen egiten du gora (%14,9). Baina, hirugarren gunean (%50-%80) antzematen da benetako jauzia, izan ere gune horretako biztanleen erdia %50,0 euskaraz gaztelaniaz beste edo gehiago mintzatzen da. Laugarren gunean (>%80) jauzia erabatekoa da: euskaldunak %80tik gora direnean, lau lagunetik hiruk (%75,3k) euskaraz gaztelaniaz baino gehiago hitz egiten du eguneroko jardunean eta hamarretik batek (%9,1ek) euskaraz gaztelaniaz beste.

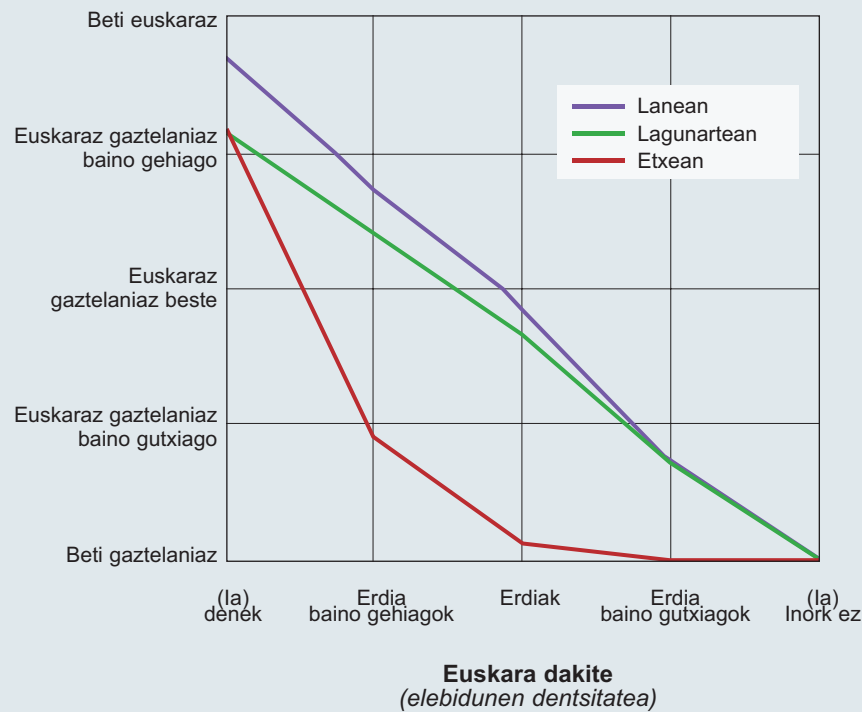
Bestalde, euskararen erabileraren eta euskaraz hitz egiteko erraztasunaren arteko korrelazioa 0,67 da etxeko erabileran, 0,65 lagunartekoan eta 0,33 lanekoan. Hortaz, esan daiteke euskaraz errazago hitz egiten duen elebidunak, hau da euskal elebidunak, nagusiki euskara erabiltzen duela etxean eta lagunartean, baina gutxiago lankideekin. Elebidun orekatuak, aldiz, hizkuntza biak neurri bertsuan erabiltzen ditu hiru eremu horietan, baina gehiago euskara. Azkenik, erdal elebidunak gehienbat gaztelania erabiltzen du eremu guztietan.

Beste faktore batzuek, adinak edo euskararekiko jarrerak adibidez, eragina dute euskararen erabileran, baina harreman-sareak eta erraztasunak baino askoz txikiagoa. Izan ere, euskararen erabileraren eta jarreraren arteko korrelazioa 0,29 da etxeko erabileran, 0,28 lagunartekoan eta 0,18 lanekoan, eta euskararen erabileraren eta adinaren arteko korrelazioa 0,31 da etxeko erabileran, 0,24 lagunartekoan eta 0,08 lanekoan. Gainera, harreman-sarearen eta erraztasunaren baldintzak bertsuak direnean, euskararen erabileran ia ez dago aldaketarik adinaren edo jarreraren eraginez.

Hortaz, euskara erabiltzeko baldintzak egokiak direnean, elebidunek euskara erabiltzen dute eguneroko jardunean, baina baldintza horiek betetzen ez direnean, euskararen erabilerak behera egiten du nabarmen.

30. irudia. Euskararen erabilera harreman-sareko elebidunen dentsitatearen arabera. EAE, 2006

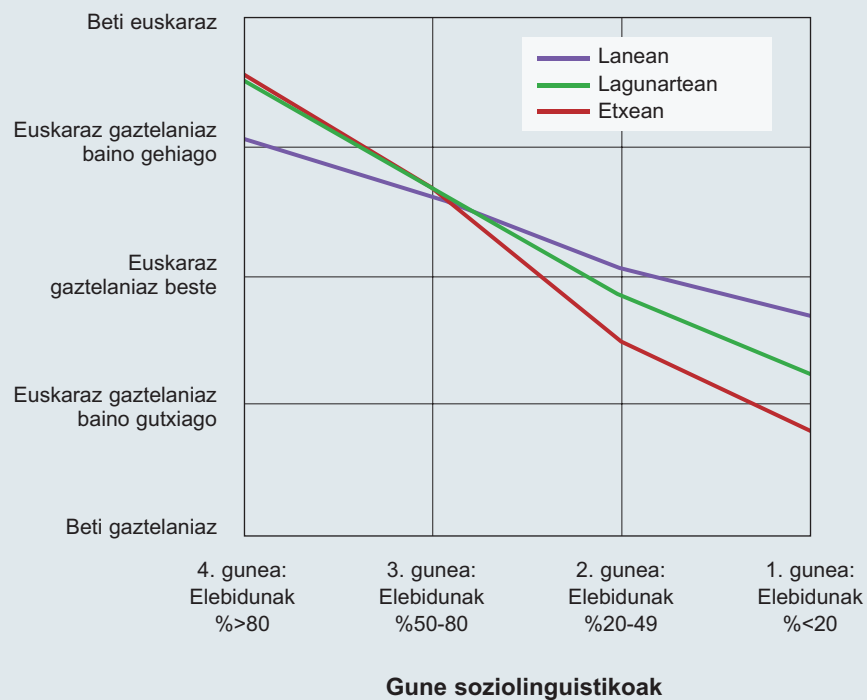
Hitz egiten dute...

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

31. irudia. Euskararen erabilera gune soziolinguistikoaren arabera. EAE, 2006

Hitz egiten dute...

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritzza, 2006.

5. Euskararen erabilera eremuka

Euskararen erabilera aztertzeko kontuan hartu diren eremuak honakoak dira:

- familia (bikotekidea, seme-alabak, neba-arrebak eta gurasoak)
- gertuko komunitatea (lagunak, auzokideak, lankideak, dendak)
- eremu formalak (bankua edo kutxa, anbulatorioa, udal-zerbitzuak)

5.1. EUSKARAREN ERABILERA ETXEAN

EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %14k beti edo nagusiki euskara erabiltzen dute **etxean** eta beste %4k euskara gaztelania beste. Bada beste hiztun multzo bat (%8) euskara erabili erabiltzen duena, baina gaztelania baino gutxiago. Hortaz, EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %74k gaztelania baino ez du erabiltzen etxean. Kontuan hartu behar da horietako gehienak erdaldun elebakarrak direla.

Etxean seme-alabekin eta neba-arrebeekin erabiltzen da gehien euskara

Aipatu berri diren emaitzak 16 urte edo gehiagoko biztanleria osoarekiko baino elebidunekiko aztertuz gero, elebidunen %45ek beti edo nagusiki euskara erabiltzen dute **etxean** eta beste %12k euskara gaztelania beste. Bada beste hiztun multzo bat (%13) euskara erabili erabiltzen duena, baina gaztelania baino gutxiago. Elebidunen %31k beti gaztelania erabiltzen du etxean.

Hiztunaren harreman-sare euskaldunaren dentsitateak eta erraztasunak berebiziko garrantzia dute euskararen erabileran eta bereziki etxekoan.

Etxean denek edo ia denek euskara dakitenean, EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %76k nagusiki euskara erabiltzen du bertan eta %12k euskara gaztelania beste. Baina etxean euskaraz dakitenean kopurua erdira jaisten denean, inork ez du nagusiki euskaraz hitz egiten eta %1 baino ez da euskara gaztelania beste hitz egiten duena.

Gune soziolinguistikoaren arabera ere, gorabehera handiak daude euskararen **etxeko erabileran**. Laugarren gunean (euskaldunak \geq %80), esaterako, %74k euskara erabiltzen du nagusiki etxean eta %8k euskara gaztelania beste. Euskaldunak %50 baino gutxiago diren guneetan, aldiz, etxean euskaraz nagusiki hitz egiten dutenak %10 edo gutxiago dira eta euskara gaztelania beste erabiltzen dutenak %5 edo gutxiago.

Euskal elebidunen %87k nagusiki euskara erabiltzen du **etxean** eta %6k euskara gaztelania beste. Elebidunaren erraztasunak behera egiten duenean, euskararen erabilerak ere behera egiten du. Izan ere, euskara nagusiki erabiltzen dute elebidun orekatuen %44k eta erdal elebidunen %12k. Bi multzo horietan handia da etxean euskara gaztelania beste erabiltzen dutenen proportzioa (%20 eta %10 hurrenez hurren). Erdal elebidunen erdia baino gehiago (%58) gaztelania hutsean mintzatu ohi da etxean.

EAEko 16 urtetik gorako elebidunen ia erdiak (%48k) nagusiki euskaraz egiten du **bikotekidearekin** eta %9k gaztelania beste erabiltzen du. **Seme-alabekin** euskara erabiltzen dutenen proportzioa handiagoa da (%74k erabiltzen du euskara nagusiki eta %11k gaztelania beste). **Neba-arrebekin** euskara erabiltzen dutenak %55 dira eta euskara gaztelania beste erabiltzen dutenak %9. Gurasoekiko erabilerari dagokionez, euskaraz beti edo ia beti %47k hitz egiten dute **amarekin** eta %44k **aitarekin**; beste %5ek euskara gaztelania beste erabiltzen dute batarekin zein bestearekin.

Etxeko erabilerari dagokionez, adinaren arabera azterketa egiteko orduan, alde handia dago EAEko 16 urtetik gorako unibertso osoa kontuan hartu ala elebidunak hartu. Unibertso osoa kontuan hartuz gero, esan dezakegu 65 urtetik gorakoen eta 25 urtetik beherakoen artean hitz egiten dela gehien euskara etxean (%19k erabiltzen dute euskara gaztelania beste edo gehiago batzuen zein bestean artean).

Baina elebidunekiko erabilera jorratuz gero, 65 urtetik gorako elebidunak dira etxean euskara gehien erabiltzen dutenak (%72k euskara gaztelania beste edo gehiago), eta adinak behera egin ahala behera egiten du euskararen erabilerak. Izan ere, 16 eta 24 urte bitarteko gazte elebidunen artean, etxean euskara gaztelania beste edo gehiago erabiltzen dutenak %31 dira.

Etxeko erabileran, adinaren arabera datuetan antzematen diren joerak azaltzeko orduan, kontuan hartu behar da adin desberdinetako kideak bizi direla elkarrekin, eta bikotekideen eta neba-arreben arteko erabilerak baino ez direla belaunaldi bereko edo adin bertsuko kideen artekoa. Bestetik, kontuan hartuta 25 urtetik beherako elebidunen erdia baino gehiago euskaldun berriak direla, nekez izango dute aukerarik etxean, gurasoekin behintzat, euskaraz jarduteko, horietako gehienak erdaldun elebakarrak baitira.

11. taula. Euskararen erabilera etxean. EAE, 2006 (%)

Euskararen erabilera	Adin-taldeak				
	>=65	50-64	35-49	25-34	16-24
Euskara beti edo gaztelania baino gehiago	16,9	11,8	12,9	14,2	14,4
Euskara gaztelania beste	1,5	4,1	6,2	4,8	3,7
Gaztelania beti edo euskara baino gehiago	81,5	84,1	80,9	81,0	81,9

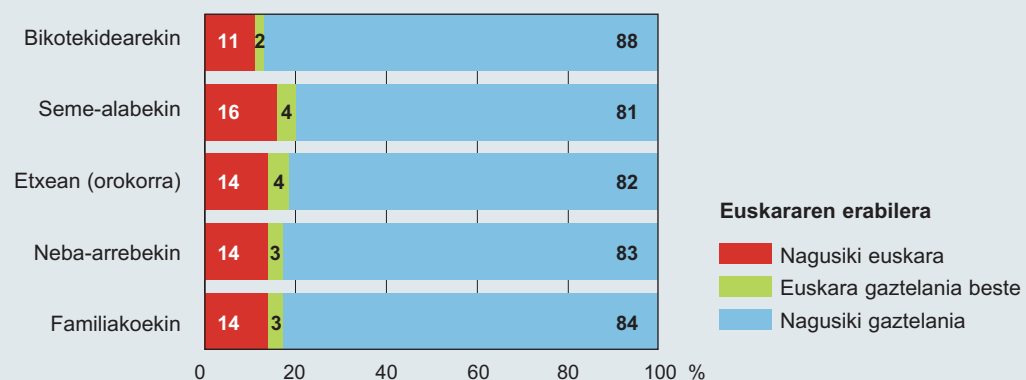
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

12. taula. Elebidunen euskararen erabilera etxean. EAE, 2006 (%)

Euskararen erabilera	Adin-taldeak				
	>=65	50-64	35-49	25-34	16-24
Euskara beti edo gaztelania baino gehiago	66,0	55,0	49,0	38,0	25,0
Euskara gaztelania beste	6,0	16,0	17,0	11,0	6,0
Gaztelania beti edo euskara baino gehiago	28,0	29,0	33,0	50,0	68,0

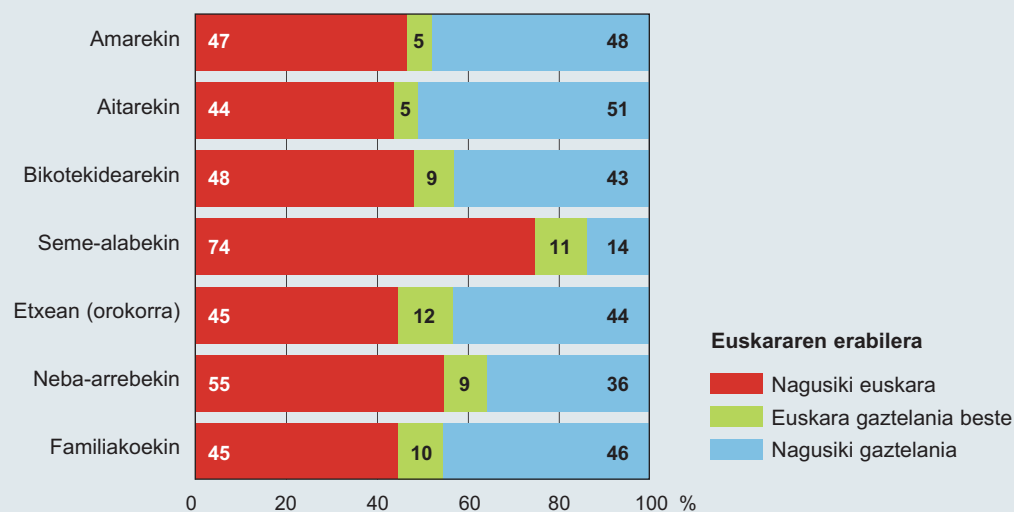
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

32. irudia. Euskararen erabilera etxean. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

33. irudia. Elebidunen euskararen erabilera etxean. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

5.2. EUSKARAREN ERABILERA GERTUKO KOMUNITATEAN

EAEko 16 urte edo gehiagoko biztanleetatik euskara beti edo ia beti erabiltzen dute %15ek **lankideekin**, %14k **lagunekin** eta %13k **auzokideekin** zein **dendariekin**. Halaber, euskara gaztelania beste erabiltzen dute %7k lankideekin eta lagunekin eta %6 auzokideekin eta dendariekin.

Aipatu berri diren emaitzak 16 urte edo gehiagoko biztanleria osoarekiko baino elebidunekiko aztertuz gero, elebidunen %46k beti edo nagusiki euskara erabiltzen dute **lagunekin** eta beste %18k euskara gaztelania beste.

Sarearen eragina handia da lagunarteko euskararen erabileran ere, baina ez etxean bezain handia. Izan ere, EAEko 16 urte edo gehiagoko biztanleak kontuan hartuta, **lagunartean** denek edo ia denek euskara dakitenean %54k beti edo ia beti erabiltzen dute euskara eta %7k euskara gaztelania beste. Baina euskaraz dakitenak denak edo ia denak izan beharrean, erdiak baino gehiago direnean, multzo handi batek euskara erabiltzen du (%28k beti edo ia beti eta %9k euskara

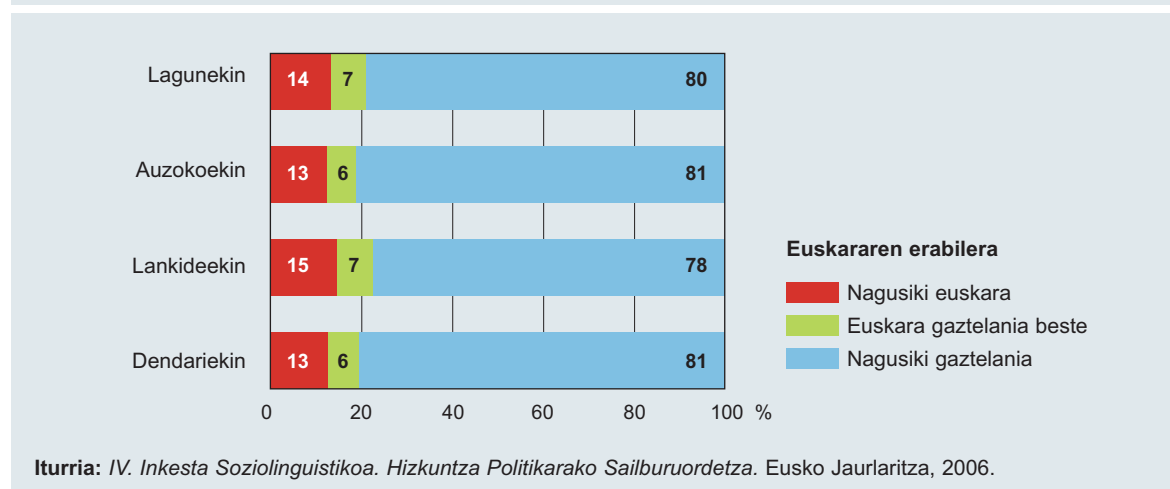
gaztelania beste). Elebidunekiko emaitzek joera bertsua erakusten dute: lagunartean denek edo ia denek euskara dakitenean, beti edo ia beti euskara erabiltzen dutenak %74 dira eta euskara gaztelania beste erabiltzen dutenak %9.

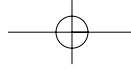
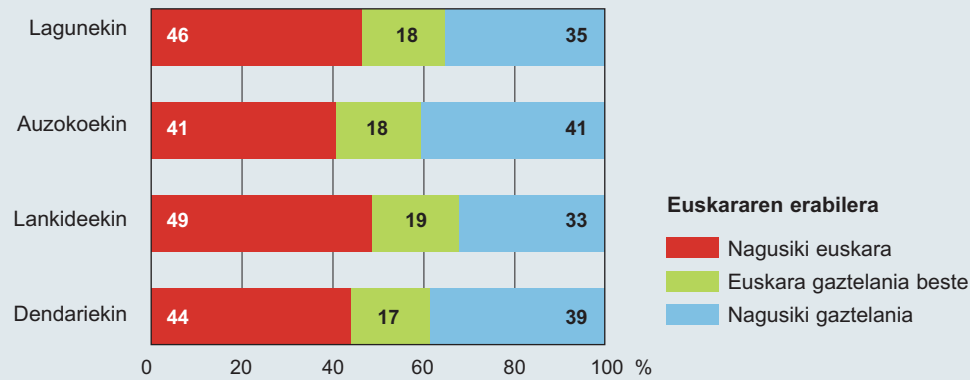
Erraztasuna, aldiz, etxeko erabileran bezain garrantzitsua da **lagunarteko erabileran**. Euskal elebidunen artean %85ek beti edo ia beti erabiltzen dute euskara lagunekin, orekatuen artean, aldiz, %50ek eta erdal elebidunen artean %13k. Elebidun orekatu eta erdal elebidun askok (%26k eta %20k hurrenez hurren) euskara gaztelania beste erabiltzen dute lagunekin.

EAEko 16 urtetik gorako elebidunen %41ek euskara erabiltzen du beti edo ia beti **auzokideekin** eta %18k euskara gaztelania beste. Sarearen eragina oso handia da auzokideekin hitz egiteko orduan egiten den hizkuntza-aukeran. Izan ere, auzokide denek edo ia denek euskara dakitenean, elebidunen %92k beti edo ia beti euskara erabiltzen dute, baina dakitenak denak edo ia denak baino, erdia baino gehiago direnean, euskara beti edo ia beti erabiltzen dutenen ehunekoa hamaika puntu jaisten da (%71).

Eguneroko erosketak egiten ditugun **dendetan** EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %13k beti edo ia beti euskara erabiltzen dute eta %6k euskara gaztelania beste. Elebidunen kasuan, aldiz, eguneroko erosketak egiten ditugun dendetan %44k beti edo ia beti euskara erabiltzen dute eta %17k euskara gaztelania beste.

34. irudia. Euskararen erabilera gertuko komunitatean. EAE, 2006 (%)

35. irudia. Elebidunen euskararen erabilera gertuko komunitatean. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

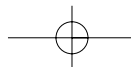
5.3. EUSKARAREN ERABILERA EREMU FORMALEAN

EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %18k nagusiki euskara erabiltzen du udal-zerbitzuetan eta %4k euskara gaztelania beste. Udal-zerbitzuetan euskara gehien erabiltzen dutenak gazteak dira: 16 eta 24 urtekoen artean laurdenak (%25ek) erabiltzen du nagusiki euskara eta 25 eta 34 urtekoen artean %19k. Helduen artean, euskararen erabilera batez bestekoaren azpitik dago, eta 65 urtetik gorako artean batez bestekoan (%18an).

Harreman-sareko euskaldunen dentsitateak, gainerako erabilera-eremuetan bezala, garrantzi handia du udal-zerbitzuetan euskara erabiltzeko orduan. Izan ere, 4. gune soziolinguistikoa, hau da, euskaldunak %80tik gora diren udalerrietako herritarren %84k erabiltzen du nagusiki euskara udal-zerbitzuetan, baina euskaldunen dentsitatea %80 baino txikiagoa denean, asko jaisten da udal-bulegoetan nagusiki euskara erabiltzen dutenen ehunekoa, eta gehienez ere %49ra iristen da (euskaldunen dentsitatea %50 eta %80 bitartekoa denean).

Bankuetan eta kutxetan nagusiki euskara erabiltzen duten 16 urtetik gorako herritarrek %17 dira, eta euskara gaztelania beste erabiltzen dutenak %4. Udal-zerbitzuetan bezalaxe, gazteen artean euskara erabiltzen dutenak gainerako adin-taldeetan baino zertxobait gehiago dira (%23 16 eta 24 urtekoen artean)

Anbulatorioan eta osasun-zerbitzuetan 16 urtetik gorako biztanleen %12k erabiltzen du euskara nagusiki eta %5ek euskara gaztelania beste. Eremu horretan

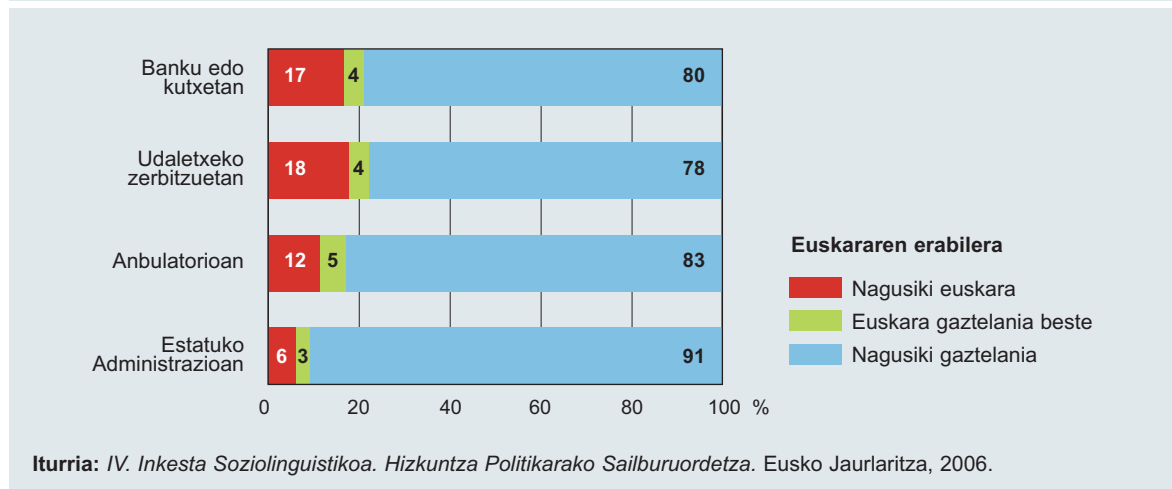

euskara erabiltzen dutenak aurreko bietan baino gutxiago dira oro har. Aldea esanguratsua da bai gune soziolinguistikoaren arabera bai adinaren arabera: 4. gune soziolinguistikoan bizi diren herritarren %58k erabiltzen du nagusiki euskara, eta 16 eta 24 urtekoen %16k.

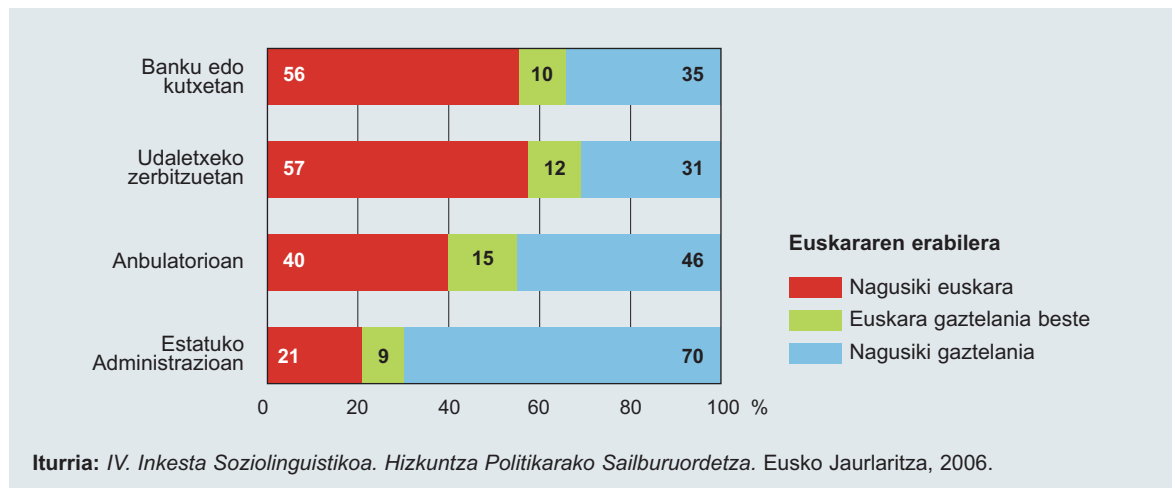
Euskara gutxien Estatuko Administrazioaren menpeko erakundeetan (Gizarte Segurantzari, INEMen, NAN ateratzeko bulegoetan...) erabiltzen da. Egia da, halere, urterik urte gora egiten ari dela euskara erabiltzen dutenen ehunekoa.

Euskara nagusiki erabiltzen dutenak 16 urtetik gorako herritarren %6 dira eta euskara gaztelania beste %3.

36. irudia. Euskararen erabilera eremu formalean. EAE, 2006 (%)

37. irudia. Elebidunen euskararen erabilera eremu formalean. EAE, 2006 (%)

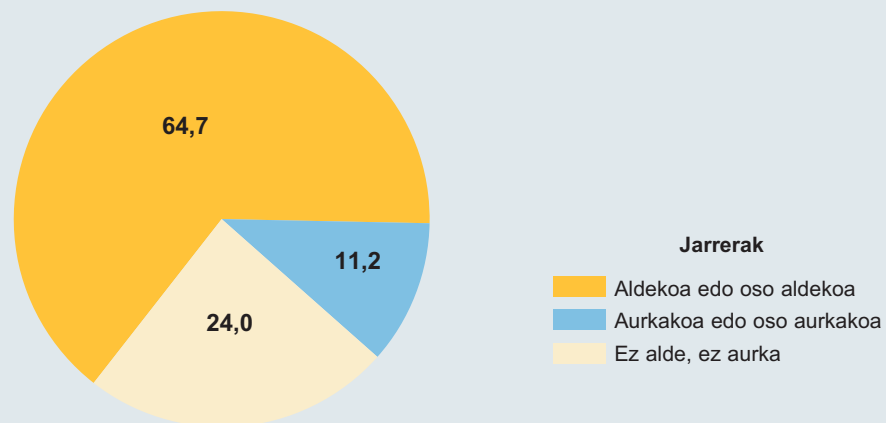
6. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak

EAEko 16 urtetik gorako biztanleen ia bi heren (%64,7) euskararen erabilera sustatzearen alde dago. Aldeko jarrera handiagoa da elebidunen artean (%89,3) euskararik ez dakitenen artean baino (%50,8)

Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera eza-gutzeko, EAEko 16 urte edo gehiagoko biztanleek hainbat esparrutan euskara sustatzearen alde edo kontra erakutsi duten iritziaren araberako tipologia eratu du Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak.

EAEko 16 urtetik gortako biztanleen %64,7 euskararen erabilera sustatzearen alde daude, %24 ez alde ez aurka eta %11,2 aurka daude.

38. irudia. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak. EAE, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

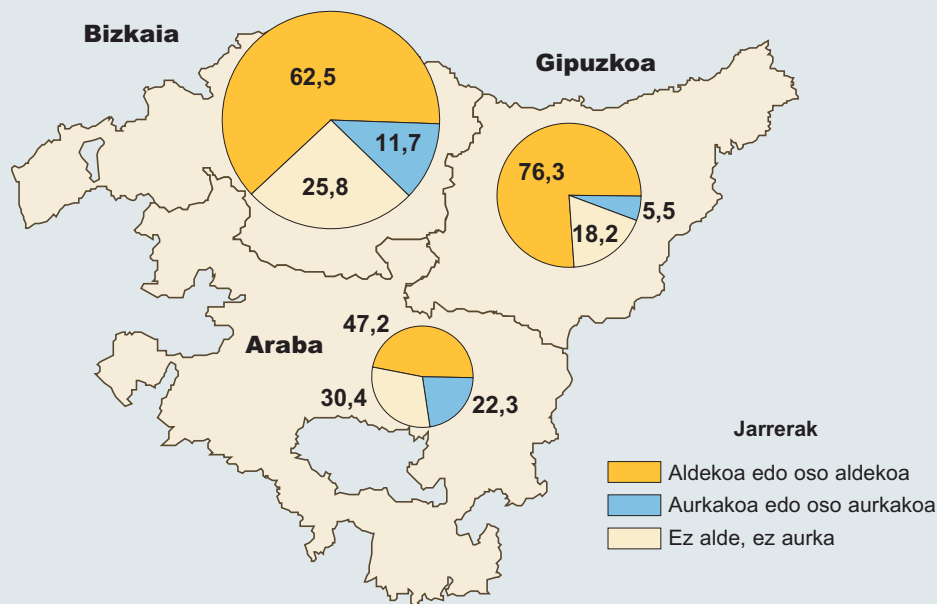
Euskara sustatzearen aldeko jarrera handiagoa da Gipuzkoan (%76,3), Bizkaian (%62,5) eta Araban (%47,2) baino.

13. taula. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak lurraldeka. EAE, 2006 (%)

Jarrerak	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	EAE	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa
Aldekoa edo oso aldekoa	64,7	47,2	62,5	76,3
Ez alde, ez aurka	24,0	30,4	25,8	18,2
Aurkakoa edo oso aurkakoa	11,2	22,3	11,7	5,5

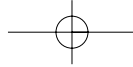
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

39. irudia. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak lurraldeka. EAE, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina lurralde bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Azken 15 urteotan izan da gorabeherarik euskararekiko jarrerari buruzko emaitzetan. Aurkako jarrera adierazi dutenen ehunekoa, esaterako, bi puntu eskaseko aldea dago orain arte egin diren lau inkesta soziolinguistikoen artean. Gorabeherak handiagoak dira alde eta ez alde ez aurka daudenen artean, eta ziu-rrenik gure gizarteak bizi izan dituen une, batzuetan, latzagoekin eta, beste batzuetan, gozoagoekin dute zerikusia. Euskararen aldeko ehunekorik txikiena 1996koa izan zen (%52) eta handiena 2006koa (%64,7).

Euskararekiko jarrerak lotura handia du hizkuntza-gaitasunarekin. Izan ere, euskararen erabilera sustatzearen alde elebidunen %89,3 daude, elebidun hartzaileen %63,7 eta erdaldun elebakarren %50,8.

Elebidunen artean 10etik bat ez dago ez alde ez aurka eta %1 aurka dago. Elebidun hartzaileen eta erdaldun elebakarren artean, herena baino gutxiago dira ez aldeko ez kontrako jarrera adierazten dutenak (%26,3 eta %31,6 hurrenez hurren). Azkenik, aurka daudenak %10 dira elebidun hartzaileen artean eta %17,6 erdaldun elebakarren artean.

Adinari dagokionez, 65 urtetik gorakoen artean daude gehienbat euskararen erabilera sustatzearen aldeko jarrera erakusten dutenak (%71,4). Gainerako adin-taldeetan alde daudenak bi heren baino zertxobait gutxiago dira. Ez alde ez kontra daudenen proportzioa oso antzekoa da adin-talde guztietan (laurdena baino zertxobait gutxiago). Hortaz, aurka daudenak %6,5 dira zaharreneen artean eta %12 eta %15 inguru gainerako adin-talde guztietan.

EAEko 16 urtetik gorako biztanle gehienei ezinbestekoa irizten zaie hurrek euskara ikastea (%82ri) eta Administrazioan sartzeko euskaraz jakitea (%75i).

Hurrek euskara ikasteari dagokionez, ia ez dago alderik elebitasun-motaren arabera. Adinaren arabera, aldiz, nahiz eta alde daudenen ehunekoa handia izan adin-talde guztietan, zenbat eta gazteagoa izan orduan eta txikiagoa da alde daudenen ehunekoa.

Administrazioan sartzeko euskara jakin behar izateari dagokionez, kontrako jokabidea ageri da. Hau da, adinaren arabera dauden aldeak oso txikiak dira, baina elebitasun-motaren arabera, alde daude ia elebidun guztiak (%94), lau elebidun hartzailetik hiru (%73) eta erdaldun elebakarren bi heren (%65).

Bestalde, EAEko 16 urtetik gorako biztanleen erdia (%54) hedabideetan euskararen erabilera sustatzearen alde dago. Iritzi honen aurrean, elebitasun-motak eragin handia du. Izan ere, elebidunen artean alde daudenak %80 dira, baina erdaldun elebakarren artean %39. Adinari dagokionez, aldekoagoak dira gazteak helduak eta zaharrak baino.

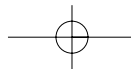
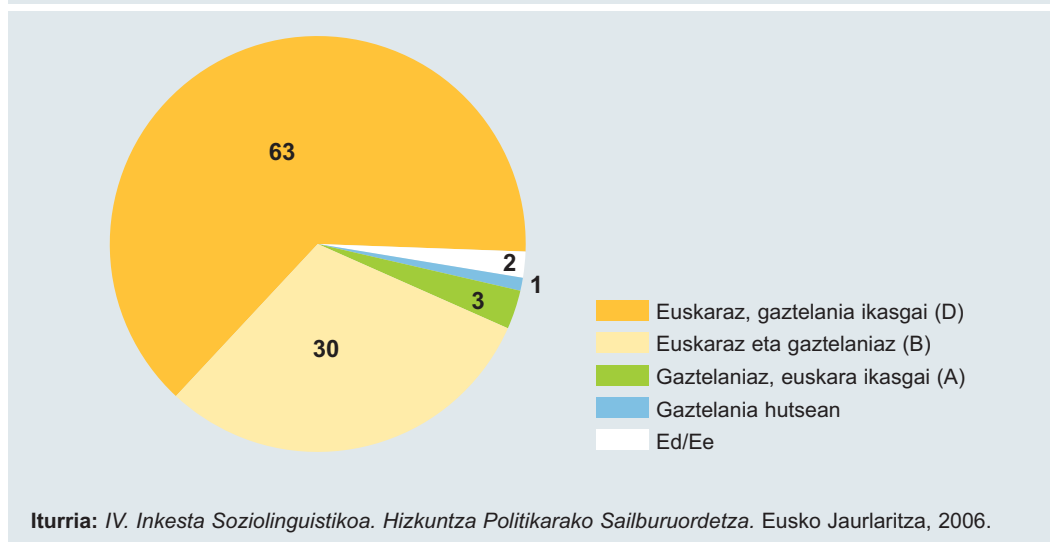
Euskarari buruz dauden aurreiritzi batzuek gure gizartean zenbateraino dauden erroturik ezagutu nahian, inkestatuei iritzia eskatu zaie. Laburbilduz, emaitzak honakoak dira:

- EAEko 16 urtetik gorako biztanleen artean nagusi dira (%44) euskarak inoiz gaztelaniak duen indarra izango duela uste dutenak. Egia da, halere, badela biztanleriaren zati handi bat (%33) kontrakoa uste duena, hau da, euskarak ez duela inoiz gaztelaniak duen indarra izango.
- Hizkuntzaren aberastasunari dagokionez, biztanleen erdiak baino gehiagok (%52k) uste du euskara gaztelania bezain aberatsa dela, eta gutxi dira (%15) kontrakoa uste dutenak.
- Gizartean bi hizkuntza egoteak ez du arazorik sortzen biztanleen %77rentzat eta arazo iturri izan daiteke %19rentzat.
- Azkenik, biztanle gehienek (%84k) uste dute ez dela txarra gaztelania ondo menperatu ez arren, haur txikiei eskolan euskara irakastea.

EAEko biztanle gehienek uste dute gizartean bi hizkuntza izateak ez duela arazorik sortzen

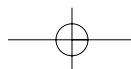
Euskarari buruzko iritzietan ez dago alde esanguratsurik lurraldearen edo elebitasun-motaren arabera. Alderik nabarmenenak adinaren arabekoak dira. Oro har, 35 urtetik beherakoen iritzia zaharragoena baino baikorragoa da euskararen aberastasunari, gizartean arazoen iturri ez izateari edo umeak murgiltze programetan sartzeko komenentziari dagokionez, baina ezkorragoa inoiz gaztelaniak duen indarra izateko aukerari dagokionez.

Euskarari buruzko bestelako iritzi batzuekin jarraituz, EAEko 16 urtetik gorako biztanleen %63k seme-alabek D ereduari ikas dezaten nahi dute eta %30ek B ereduari. Lurraldearen arabera, Bizkaian eta Gipuzkoan argia da D ereduaren alde egiten dutenen nagusitasuna (%66 eta %68 hurrenez hurren). Araban, aldiz, pare-parean daude D eta B ereduaren alde egiten dutenak (%45na).

40. irudia. Seme-alaben ikastereduei buruzko iritziak. EAE, 2006 (%)

Elebitasun-motaren arabera ere aldeak nabariak dira: elebidunen %88k D ereduaren alde egiten du eta %11k B ereduaren alde, elebidun hartzaileen artean ehunekoak %66 eta %30 dira hurrenez hurren, eta erdaldun elebatarren artean %48 eta %42.

Bestalde, 16 urtetik gorako biztanleen %84k etorkizunean euskaraz eta gaztelaniaz hitz egin beharko litzatekeela uste dute eta %13k euskara hutsean. Elebidunen artean euskaraz eta gaztelaniaz hitz egin beharko litzatekeela uste dutenen eta euskara hutsean hitz egin beharko litzatekeela uste dutenen arteko aldea txikiagoa bada ere (%73 eta %26 hurrenez hurren), argi eta garbi egiten dute bi hizkuntzen alde.

7. Ondorioak

- Euskal gizarteak bi ezaugarri esanguratsu ditu: batetik, gero eta zaharra-
goa da eta, bestetik, atzerritik datozen etorkinen hazkundera handia izan da
azken urteotan. EAeko biztanleen laurdenak 60urte baino gehiago ditu eta
20 urtetik beherakoak %17 baino ez dira. Etorkinei dagokienez, berriz,
EAeko biztanleen %5 dira gaur egun.
- 16 urte edo gehiagoko biztanleen %30,1 elebiduna da, %18,3 elebidun har-
tzailea eta %51,5 erdaldun elebakarra. EAeko elebidunak etengabe ari dira
gora egiten. Gaur egun, 557.600 elebidun daude, 1991n baino 138.400
gehiago.
- Elebidunen ehunekorik handiena gazteen artean dago gaur egun: 16 eta
24 urteko gazteen %57,5 elebiduna da, hau da, 1991ko ehunekoaren
bikoitza. Halere, gazteen pisua biztanleria osoarekiko txikia denez, elebi-
dunen hazkundera ez du oraindik behar besteko isla biztanleria osoko
emaitzetan.
- Hamar elebidunetik zazpi euskaldun zaharrak dira, hau da, etxean jaso
dute euskara. Baina adinak behera egin ahala gero eta handiagoa da eus-
kaldun berrien ehunekoak. Izan ere, 16 eta 24 urtekoen artean hiru elebidu-
netik batek etxetik kanpo ikasi du euskara (eskolan gehienbat).
- Euskararen irabaziak (euskaldun berriak) galerak halako hiru dira EAEn.
Irabazien hazkundera eta galeren ia desagertzea gazteen artean antzema-
ten da bereziki.
- Lehen hizkuntzak lotura zuzena du hizkuntza batean lortzen den errazta-
sunarekin. Gaur egun, elebidunen ia herena hobeto moldatzen da euska-
raz gaztelaniaz baino, baina proportzio hori bostena baino ez da gazteen
artean.
- Gaur egun, aita eta ama elebidunak direnean, euskararen transmisioa ziur-
tatuta dago ia %100ean. 25 urtetik beherako seme-alabak dituzten bikoteak
aztertuz gero, gurasoak elebidunak direnean seme-alaben %99k euskara
jasotzen dute etxean, horietako gehienek gainera (10etik bederatzik baino
gehiagok) euskara bakarrik. Bikote mistoetan, hiru seme-alabetatik bik
baino gehiagok jasotzen dute euskara etxean, gehienek gaztelaniarekin
batera.

- Erabilerari dagokionez, euskararen presentzia, apurka-apurka, gero eta handiagoa da gure gizartean. Hazkunde hori, oro har, erabilera-eremu guztietan gertatzen ari da eta bereziki erabilera-eremu formaletan. 1991n, EAEko biztanleen %15,3 ziren euskara gaztelania beste edo gehiago erabiltzen zutenak. 15 urte beranduago, 2006an %18,6 dira. Euskararen erabilerak adin-talde guztietan egin du gora, 65 urte baino gehiago dituztenen artean izan ezik, eta bereziki adierazgarria izan da gazteen artean.
- Halere, elebidunak bakarrik kontuan hartuz gero, euskararen erabilerak ia ez du aldaketarik izan azken 15 urteotan (1991n, euskara gaztelania beste edo gehiago elebidunen %61,2k erabiltzen zuten eta 2006an %63,4k erabiltzen dute). Gorabeherak, beraz, oso txikiak izan dira, batez ere gazteen artean.
- Horren zergatia erabileran eragiten duten faktore nagusietan (erraztasunean eta harreman-sarean) bilatu behar da. Elebidunen artean, bereziki elebidun gazteen artean, gero eta gehiago dira etxetik kanpo euskara ikasi dutenak (16 eta 24 urte arteko gazteen %32,3). Horietako gehienak erdal elebidunak dira, hau da, erraztasun handiagoa dute gaztelaniaz euskaraz baino. Gainera, hirigune erdaldunetan bizi dira eta familia-giroa zein gertuko komunitatea oso erdaldunak dituzte gehienetan. Hortaz, eremu formaletan zein informaletan aukera gutxi dute normaltasunez euskaraz aritzeko.
- Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarreretan gorabeherak izan dira azken 15 urteotan. Gaur egun, biztanleen ia bi heren (%64,7) dago euskararen erabilera sustatzearen alde, 1991n baino ia 10 puntu gehiago. Biztanle gehienei ezinbestekoa irizten zaie hurrek euskara ikastea (%82ri) eta Administrazioan sartzeko euskaraz jakitea (%75i). Halaber, %77k uste dute bi hizkuntza izateak ez duela arazorik sortzen.